

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 23.

Lördagen den 14 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 6 och 7 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs men blefvo å nyo bordlagda Konstitutions-Utskottets Utlåtanden N:is 3 och 4.

§ 3.

Efter föredragning af Första Kammarens protokollsutdrag N:o 98, innefattande delgifning af Kammarens beslut öfver dess Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 4), i anledning af väckt motion angående tillägg till jagtstadgan, beslöt Andra Kammaren hänvisa detta ärende till behandling af sitt Tillfälliga Utskott N:o 2.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången:

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 8); och

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 9).

§ 5.

Till Kammarens afgörande förelåg Stats-Utskottets Utlåtande N:o 13, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2 mom. A.

Bifölls.

Mom. B. litt. a).

*Angående
pension åt
Kaptenen
G. A.
Höggren.*

Sedan Kongl. Maj:t föreslagit beviljande af årlig pension för befälhafvaren å postångfartyget Sofia Kaptenen Gustaf Adolf Höggren till belopp af 4,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller entledigande från sin omförmälda befälhafvarebefattning, hade Utskottet hemställt, att Riksdagen måtte bevilja Kaptenen Höggren en pension å postverkets stat af 2,500 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då afsked från postverkets tjänst varder honom beviljad.

Herr *L. M. Nordenfelt* hade i afgifven reservation yrkat pensionens bestämmande till 3,000 kronor.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Det embetsverk, som närmast varit i tillfälle att följa Kapten Höggrens verksamhet och uppskatta betydelsen af hans pligttrogna, ytterst ansträngande och med fara för lif och helsa ofta förbundna tjenstgöring såsom befälhafvare i 27 år å postångfartygen Polhem och Sofia, detta embetsverk har, säger jag, hos Kongl. Maj:t förordat att en pension af 4,000 kronor årligen måtte Kapten Höggren beviljas. Af detta utskottsbetänkande finner jag emellertid, att Utskottets samtliga ledamöter ansett den sålunda af Kongl. Maj:t föreslagna siffran för hög. Men under det Utskottets majoritet förordat en nedsättning ända till 2,500 kronor, finner jag att inom Utskottet röster höjt sig för siffrans bestämmande till 3,000 kronor, och det är med anledning häraf som jag vågar till Kammarens behjertande anföra några omständigheter, i förhoppning att en pension af åtminstone 3,000 kronor måtte kunna Kapten Höggren beredas.

Herrarne finna af detta betänkande att den årsinkomst, Kapten Höggren kunnat bereda sig af sin tjenstgöring, uppgår till ungefär 5,600 kronor. Jemför man denna årsinkomst med ett pensionsbelopp af 3,000 kronor, tror jag icke att pensionen kan anses för hög, i synnerhet om man jemför den med det vanliga förhållandet mellan aflöning och pension i statens tjenst. Det är visserligen sant, att Kapten Höggren ännu icke på långt när uppnått den ålder, som i allmänhet är stadgad för afgång med pension; men det lärer väl vara otvifvelaktigt, att man icke härdar ut lika länge med en tjenstgöring, som består i att vintertiden föra fartyg på hafvet i vårt

klimat, som man kan vara tjänstbar under de förhållanden, hvilka statens tjänstemän i allmänhet förrätta sina sysslor. Det torde i öfrigt böra bemärkas, att den s. k. handelsflottans pensionsanstalt innehåller den bestämmelse, att de derifrån pensionsberättigade ega åtnjuta pension vid 55 års ålder och efter att hafva varit i 25 år inskrifne på sjömanshus. Kapten Höggren har redan i 27 år varit fartygsbefälhafvare i statens tjänst. Då man för öfrigt tager hänsyn till den betydliga skilnad, som eger rum mellan hans årsinkomst och den pension som skulle honom beredas, så lär det väl vara otvifvelaktigt att, så länge helsa och krafter stå honom bi, det icke kommer i fråga att sätta honom på pensionsstat. Det torde följaktligen vara antagligt, att af honom någon pension ej kommer att uppbäras förr än omständigheterna blifva sådana, att han omöjligen kan vidare med fördel användas på sin ansträngande och ansvarsfulla post.

Det är dessa omständigheter jag velat till Kammarens behjertande påpeka, under förhoppning att någon af Kammarens ledamöter derpå måtte grunda ett yrkande om förhöjning af det utaf Utskottet föreslagna belopp till åtminstone 3,000 kronor.

Herr Nils Petersson: Skälet, hvarför Utskottet nedsatt nu ifrågavarande belopp, torde vara lätt förklarligt.

Man ansåg nemligen i Utskottet, att en person, hvilken hade så stor aflöning, som här omnämnts, och hvilken, på sätt i Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen framhållits, kan uppbära ända till 5,642 kronor om året, då han dessutom egentligen icke är berättigad till erhållande af statspension, redan i den rikliga aflöningen skulle ega tillräcklig ersättning för sitt arbete. Det tyckes därför att det pensionsbelopp Utskottet föreslagit är en ren skänk. Man kan visserligen hafva olika tankar om beloppets storlek, och vore det fråga om att gifva Kapten Höggren en nationalbelöning, kan jag också medgifva att hvad Utskottet föreslagit vore för litet, men såsom en ren skänk betraktadt, kan han mycket väl vara belåten och taga emot hvad Utskottet velat gifva honom.

Jag tror för öfrigt att man bör vara försigtig vid utdelandet af dylika nationalbelöningar, och, hvad särskildt Kapten Höggren beträffar, ansåg man, såsom jag nyss nämnde, att någon sådan belöning icke borde honom beviljas, emedan hans höga aflöning kunde anses utgöra full ersättning för hans besvär.

Att sjöfarten vintertiden ofta är ganska kinkig erkänner jag gerna, men den ifrågavarande personen har ju ett godt fartyg och får väl vara försigtig. Man framhåller alltid, då man begär pension för någon, hans stora förtjenster, ehuru jag icke kan anse detta såsom något giltigt skäl, enär det ju är hvars och ens skyldighet att efter bästa förmåga sköta den tjänst man åtagit sig. Jag kan följaktligen för min del icke se något skäl, hvarför man skulle, såsom Herr Statsministern nyss yttrade, höja beloppet till 3,000 kronor.

Beloppet är ju här något alldeles godtyckligt, och man kan ju lika väl föreslå den ena siffran som den andra. Det är verkligen så rundligt tilltaget med pensioner för tjänstemän att, om man någon

*Angående
pension åt
Kaptenen
G. A.
Höggren.
(Forts.)*

Angående gång vill spara, tror jag det icke skadar, och på alla dessa skäl yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Kaptenen
G. A.
Höggren.
(Forts.)

Herr Lindgren: Som jag under de år, vinterpostföringen emellan Gotland och fastlandet gick öfver Oskarshamn, hade tillfälle att lära känna och bilda mig ett omdöme angående beskaffenheten af den tjänstebefattning, som innehafves af Kapten Höggren, kan jag ej underlåta att vid förevarande fråga yttra några ord.

På sätt Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets betänkande innehålla, har Kapten Höggren ända sedan 1858 eller i 27 år varit i postverkets tjänst och dervid hufvudsakligen haft sig anförtrödd befälhafvareplatsen å postångfartygen Polhem och Sofia och dermed besörjt ifrågavarande vinterpostföring. Alla vederbörande vitsorda sammanstående det oförtrutna nit, hvarmed Kapten Höggren utfört detta i hög grad ansträngande, för helsa och kroppskrafter menliga samt understundom med verklig lifsfara förenade maktpåliggande värf; och tänker man efter hvad dessa ord innebära — och med dem är verkligen icke för mycket sagdt — så finner man, att det är en alldeles ensamt stående tjänstgöring, hvarom här är fråga. Det är minsann ej några lustresor, som Kapten Höggren måst företaga några gånger i veckan under denna långa följd af år, i så godt som hvad väder och under hvad naturförhållanden som helst, då fartyget varit utsatt för än storm, än snötjoeka, än drifis och än många andra vedervärdigheter; och jag har otaliga gånger hört personer, som sjelfve ej äro främmande för dylika saker, uttala sig öfver den oförskräckthet och skicklighet, som vid dylika resor kräfts hos fartygets befälhafvare. Naturligtvis hafva härigenom både kropps- och själskrafter öfveransträngts, och det är ej underligt, om Kapten Höggren börjar känna sig trött och utsliten.

Stats-Utskottet har i hufvudsak godkänt hvad som blifvit anfördt till stöd för ifrågavarande framställning om pension åt Kapten Höggren, men Utskottet har ansett, att Höggren, då han frånträder sin nu varande anställning, ännu skulle kunna på annat sätt i någon mån bereda sig medel till sin bergning; men, mine herrar, den, hvilken nödgats så anstränga och slita på sina krafter, kan vid den ålder Kapten Höggren nu mera uppnått väl ej hoppas att få annan lämplig sysselsättning, helst det ej är mycket, som kan lämpa sig för en så pass åldrig man.

Jag förnekar visst icke den välvilja, hvarmed Utskottet behandlat Kapten Höggrens sak, men hoppas dock att Kammaren fullt inser, att det af Utskottet anförda skäl till nedsättning i det af Kongl. Maj:ts föreslagna pensionsbeloppet ej är något att bygga på, och att Kammaren för den skull finner det vara både rätt och billigt, att den gamle sjömannen, om han ej erhåller allt hvad hans förmån ansett honom vara värd och böra bekomma, dock, såsom Herr Nordenfelt yrkat inom Utskottet, undfår åtminstone 3,000 kronor i pension.

Herr Talman, jag yrkar afslag å Utskottets betänkande och bifall till Herr Nordenfelts reservation.

I detta anförande instämde Herrar Friherre *Stackelberg*, *Hedin*,

Markstedt, Schenström, Joh. Ohlsson, P. J. M. Erikson, Söderblom, Elkeborgh, Friherre Nordenskiöld, Helander, Roth och Key.

*Angående
pension åt
Kaptenen
G. A.
Höggren.
(Forts.)*

Herr Bokström yttrade: Det vore otacksamt och orättvist, om icke från gotlandsbänken höjdes ett ord till förmån för den pension, som blifvit föreslagen för befälhafvaren å postångfartyget Sofia, Kapten Höggren, och jag skall därför anhålla att få i det syftet taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Alla vederbörande synas hafva varit ense derom att, då Kapten Höggrens helsa och krafter icke längre stå honom bi, något lämpligt understöd skulle honom lemnas med hänsyn till det oftast hårda och för helsan ansträngande arbete, som varit förenadt med hans tjänstgöring, samt tyngden af det ansvar för människolif, fartyg och egendom, som dervid hvilat på honom. Men åsigterna hafva varit delade i fråga om understödets storlek. Kongl. Maj:t och Generalpoststyrelsen hafva ansett att en pension af 4,000 kronor borde beviljas honom, en enskild motionär i Första Kammaren, Friherre Klinekowström, har föreslagit pensionens nedsättande till 2,500 kronor, och för detta senare belopp har äfven Utskottet bestämt sig. Ehuru Utskottet icke uttryckligen accepterat det skäl, hvarpå motionären i Första Kammaren hufvudsakligen grundat sitt förslag, skall jag dock anhålla att få till bemötande upptaga detsamma. Detta skäl är, »att flottans officerare inom med Kaptenen Höggren jemförlig grad och tjänstgöring vid inträde i pensionsåldern endast erhålla lägre belopp i pension».

Jag vill visserligen ingalunda bestrida, att icke förhållanden kunna uppstå, under hvilka flottans officerare kunde få mera makt-påliggande och ansvarsfulla värf att sköta än dem, som varit Kapten Höggren anförtrodda, men jag tror mig å andra sidan icke brista i aktning för flottans officerare, om jag påstår, att under nuvarande förhållanden och dem, som varit rådande under det senaste trefjerdedels seklet, den tjänstgöring, som Kapten Höggren under 27 år rstit haft i vintertjänstgöring på Östersjön, varit vida ansvarsfullare, med större faror förenad och större duglighet kräfvande, än den tjänstgöring, som i allmänhet fordras af flottans officerare, äfven om graden skulle vara något högre än kapten af första klassen. Flottans officerares tjänstgöring är i allmänhet inskränkt till några veckor under den vackraste tiden på året, och detta är något helt annat. Om sålunda de olika pensionsbeloppen för Kapten Höggren och flottans officerare icke mätas efter rangskalan, utan efter tjänstgöringens art, beskaffenhet och omfattning, vågar jag påstå, att det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet, jemfördt med pensioner för kaptener vid flottan af första klass, ingalunda är för högt.

Utskottet har ansett sig böra ur flera synpunkter bestämma pensionens belopp till 2,500 kronor, men har dock endast anfört två skäl. Det ena, eller att Kapten Höggren icke ännu på flera år uppnår den ålder, då rättighet till pension för statens embets- och tjänstemän plägar inträda, har redan af Hans Excellens Statsministern blifvit bemött med den erinran, att tjänstgöringen på sjön vintertiden icke är jemförlig med tjänstgöringen inom det väl ombonade

Angående pension åt Kaptenen G. A. Höggren. (Forts.) embetsrummet, och jag torde derföre icke vidare behöfva uppehålla mig vid detta skäl.

Det andra skälet är att sjukdomens beskaffenhet icke skulle hindra Höggren att bereda sig extra inkomster utöfver de 2,500 kronor han finge i pension. Ja, mine herrar, konjunkturerna för vår sjöfart äro för närvarande sådana, att, äfven om Kapten Höggren hade friskare krafter, han skulle få ganska svårt att förskaffa sig en passande sysselsättning, men äro hans krafter, såsom framgår af läkarebetyget, på upphållningen, torde vara mer än hopplöst för honom att kunna bereda sig någon sådan sysselsättning, som Utskottet åsyftat.

Jag vågar derför hoppas, att Kammaren icke skall allt för mycket fasthålla vid de skäl, som Utskottet anført. Skulle emellertid pensionen blifva satt till 2,500 kronor, blir den naturliga följden deraf, att Kapten Höggren hänger kvar vid tjensten och dervid möjligen öfverskattar sina krafter. Det kan nu visserligen synas vara hans ensak, men det är dock icke alldeles så. Ty så länge han är befälhafvare för ångbåten, bär han ansvaret för icke blott det kronans fartyg utan äfven de lif och det gods som är hans ledning såsom skeppsförare anførtrodda, och ur den synpunkten kan det vara skäl att se till, att han icke allt för länge qvarstår i en tjenstgöring, som torde kräfva fullt friska krafter.

På dessa skäl anhåller jag vördsamt att mom. a) måtte komma att lyda: Kaptenen G. A. Höggren en pension å postverkets stat af 3,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då afsked från postverkets tjenst varder honom beviljad; äfvensom att i mom. c) summan 73,490 kronor måtte höjas till 73,990 kronor.

Med Herr Bokström instämde Herrar *Lyth, P. Larsson* i Fole, *Smith, Hellgrén* och *Wilh. Carlson*.

Herr Nils Petersson anförde: Just den siste talarens yttrande, att man skulle riskera att Kapten Höggren skulle, derest den ifrågasatta pensionen icke beviljades, komma att stanna kvar i tjensten, vill jag taga fasta på. Ty det vore ju Kapten Höggrens rättighet att göra detta, och han skulle dervid endast handla rätt. Han är ju icke mer än 50 år gammal och fastän han må hafva åtskilliga krämpor, torde han nog ändå kunna hänga i hop ännu i många år, hvilket ju skulle vara till fördel för staten, helst som han har visat sig kunna sköta den tjenst, han innehaft, ganska bra. Den jembeförelse man velat göra mellan honom och flottans officerare vill jag icke gå in på, ty i det fallet är han åtminstone bättre än dessa senare, att han har den förtjensten att icke hafva satt på grund någon gång med postångfartyget *Sofia*. För resten är det icke heller så farligt med hans tjenstgöring. Den kan visserligen vara svår under vintern, men det är dock att märka, att han under 5 å 6 månader har semester, under hvilken tid han ej har något att göra, om icke möjligen att hafva någon tillsyn öfver fartyget, då det ligger i hamn.

Då jag således icke funnit något skäl för att frångå min åsigt, som jag nyss förut uttalat, så yrkar jag fortfarande bifall till Utskottets hemställan, eller att ifrågavarande pension måtte bestämmas till 2,500 kronor.

*Angående
pension åt
Kaptenen
G. A.
Höggren.
(Forts.)*

Häruti förenade sig Herr *Magnusson*.

Herr P. Pehrsson i Törneryd yttrade: Det har redan blifvit af en talare vidrördt, att Kapten Höggrens tjänstgöring, om än ansträngande, likväl icke toge hela hans tid i anspråk, utan under vissa månader af året inskränkte sig till tillsyn öfver fartyget, medan det låge i hamn. Vid sådant förhållande vill det synas mig, att den aflöning af 5,000 å 6,000 kronor, som han under en lång följd af år fått uppbära, medgäfvit att å densamma kunnat göras en eller annan besparing att ha att tillgå på äldre dagar.

Jag kan för öfrigt icke inse, hvarför vid bestämmande af pension åt ifrågavarande person samma förhållande bör ega rum som vid pensionering af flottans officerare; ty dessa senare äro ju berättigade till pension, hvilket deremot icke är fallet med honom, och deri ligger en väsentlig skilnad. Dessutom kan man väl icke säga, att en person, som uppbär en årlig inkomst af 2,500 kronor, det belopp Utskottet här föreslagit som pension åt Kapten Höggren, är satt på svältkur. Under alla de år, då jag i denna Kammare haft äran åhöra diskussioner angående pensionsfrågor, kan jag icke erinra mig något enda fall, der man icke anført bevekande och tilltalande skäl för bifall till den pension, som varit föremål för pröfning. Så ock här. Jag tror dock att denna Kammare icke bör vara allt för släpphänt, emedan, om Kammaren allt för mycket lyssnar till dylika anspråk, det lätt kan hända, att man under stundom går för långt. Min öfvertygelse är, att i förevarande fall det af Utskottet föreslagna belopp är det högsta, som skäligen kan ifrågakomma som pension åt Kapten Höggren, hvarför jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Sundin: Äfven jag anser mig i någon mån kunna bedöma den verksamhet, som Kapten Höggren ådagalagt i postverkets tjänst under de 27 år han fört vinterpostbåten mellan fastlandet och Gotland. Den vinternavigering, som han sålunda utfört, är i sanning icke att anse såsom en leksak. Detta bevisas bäst deraf att Höggren, hvilken, då han började denna sin verksamhet, befann sig i sin fulla mannakraft, nu är till sin helsa fullkomligt ruinerad. Då synes mig det icke vara för mycket, att man bereder honom en pension, som är tillräcklig för att han under sin återstående lefnad må kunna tryggt existera. Det skäl, som Utskottet hufvudsakligen anført mot beviljande af det högre beloppet, hvilket blifvit af Kongl. Maj:t begärdt, har varit det, att man ansett att, äfven om han skulle erhålla endast det mindre belopp, som Utskottet föreslagit, han skulle kunna blifva i tillfälle att sedermera genom annan verksamhet bidra till sitt uppehälle. Men jag frågar: i hvad afseende skulle väl en person, hvars helsa är bruten, kunna genom annan verksamhet

Angående
pension åt
Kaptenen
G. A.
Höggren.
(Forts.)

bidraga till sitt lifs uppehälle? Det är ju icke möjligt för honom att mottaga något uppdrag, som han med sina brutna krafter skulle kunna verkställa.

En ledamot af Stats-Utskottet har ibland skälen för beviljandet af endast det mindre beloppet anfört, att Kapten Höggren under hela sin långa tjänstetid icke satt något af de fartyg, han fört, på grund. Detta synes mig emellertid vara ett alldeles ypperligt skäl för att bevilja honom en större pension, än Utskottet medgifvit.

Jag kan icke se annat, än att postverket och således staten i sin helhet af just denna försigtighet och denna skicklighet dragit en ganska stor fördel. Då synes det mig också vara skäl att icke vara allt för njugg mot Kapten Höggren vid detta tillfälle.

Jag ber att på grund af hvad jag anfört få yrka bifall till reservantens förslag.

Herr Sven Nilsson: Jag behöfver icke erinra Kammaren derom, att Kapten Höggren ej är berättigad till någon pension, så att den pension, som nu skulle beviljas, närmast kan hänföras till en belöning för det arbete han redan nedlagt i statens tjänst, och då är det helt naturligt att man, när man skall bevilja pensionen, jemför de förtjänster han ådagalagt med den belöning hvarom är fråga. Jag har då ansett, att, om Kapten Höggren får så stort underhåll, att han kan lefva sorgfritt under sina återstående dagar, detta är en tillräcklig belöning, och jag vågar för min del påstå, att han med god hushållning kan lefva på 2,500 kronor och derpå må ganska godt.

Det har sagts, att man skulle bifalla pensionen i förhållande till det lönebelopp, som Kapten Höggren uppburit. Ja, det skall man göra, när lönebeloppet och pensionen bestämmas samtidigt, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att Kapten Höggren uppburit en hög lön, och att om han varit berättigad till pension, när lönen bestämdes, hans lön helt säkert icke blifvit satt till så högt belopp, som nu varit fallet; han måste följaktligen anses redan under sin tjänstetid hafva uppburit en del af den belöning, som man nu vill tilldela honom i form af pension. Med andra tjänstemän är förhållandet det, att lönen och pensionen bestämmas på samma gång, men så har förhållandet icke varit med Kapten Höggren. Nu säger man visserligen, att 500 kronor är ju en obetydlighet, och äfven jag medger, att för statskassan kan det vara nästan detsamma, om pensionen bestämmas till 2,500 eller 3,000 kronor, men då jag anser att det belopp Utskottet föreslagit är tillräckligt, kan jag icke medgifva något högre belopp.

Här har vidare sagts, att, om icke pensionen bestämmas till 3,000 kronor, så stannar Kapten Höggren kvar i tjänsten. Ja, är förhållandet sådant, att det är beroende af om han får 500 kronor mer eller mindre, om kapten Höggren skall fortsätta sin verksamhet i statens tjänst, då föreställer jag mig också att det icke varit så alldeles allvarligt menadt med denna begäran om pension. Kan han fortsätta med sin verksamhet, så vore det ju mycket bra, helst då det påstås att han visat sig synnerligen duglig på sin plats, men

jag föreställer mig dock, att Kapten Höggren finner sig fullt tillgodosedd med det belopp Utskottet föreslagit, då det ju måste anses tillräckligt att lefva af, allra helst som Kapten Höggren ej gerna kan hafva några anspråk på den ifrågasatta pensionen. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Angående pension åt Kaptenen G. A. Höggren.
(Forts.)

Herrar *Gunnar Eriksson, J. E. Ericsson, Olof Andersson, Börjesson* och *Olof Persson* instämde med Herr Sven Nilsson.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på yrkandet om pensionsbestämmande till 3,000 kronor; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förra propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs i enlighet med följande nu uppsatta och godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 2:dra punkten mom. B. litt. a) af Utlåtandet N:o 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beviljat ifrågavarande pension att utgå med ett till 3,000 kronor förhöjdt belopp.

Omröstningen utföll med 125 Ja och 69 Nej; hvadan Utskottets hemställan af Kammaren bifallits.

Litt. b) och c).

Biföllos.

Mom. C.

Bifölles.

I mom. D hemställde Utskottet, att Riksdagen måtte besluta att, derest postverkets inkomster för år 1886 skulle öfverskjuta det beräknade beloppet af 5,470,000 kronor, öfverskottet skulle till Statskontoret för statsverkets räkning levereras;

samt i *mom. E*, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t vid framläggandet för nästa Riksdag af förslag rörande postverkets stater för år 1887 tillika ville låta utreda och hos Riksdagen föreslå, med hvilket belopp postverket borde bidra till statsverkets inkomster under nämnda år.

Angående ifrågasatt bidrag från postverket till statsverkets inkomster.

Angående
ifrågasatt
bidrag från
postverket
till stats-
verkets
inkomster.
(Forts.)

Sedan Utskottets hemställan i mom. D blifvit uppläst begärdes ordet af

Hans Exc. Herr Statsministern Themptander, som anförde: Det torde ursäktas mig, om jag i mitt yttrande vid denna punkt icke kan undgå att beröra äfven den följande, hvilken står med denna i ett nära sammanhang. Det är emellertid icke mitt syfte att vid detta tillfälle påkalla någon ändring i Utskottets förslag, men jag har ansett mig böra fästa uppmärksamheten på vissa förhållanden, hvilka synas mig icke hafva blifvit af Utskottet fullt beaktade.

Först och främst ber jag att få framhålla det tillfredsställande intryck Stats-Utskottets betänkande i ett visst afseende gjort på mig, då jag tog del af detsamma. Under den tid jag haft äran förestå Finansdepartementet, har jag åtskilliga gånger inför Kongl. Maj:t förordat portonedsättningar. Jag erinrar mig lifligt det starka motstånd dessa portonedsättningar rönt, särskildt inom denna Kammare. Mot dem framhölls förnämligast, att man derigenom äfventyrade postverkets förmåga att bära sig och att man undanskjöt den tidpunkt, då postverket skulle kunna lemna bidrag till statsverket. Det är därför för mig särdeles tillfredsställande att af Utskottets betänkande erfar, att redan det första året, hvarunder den mest omfattande portonedsättningen tillämpas, utsigt synes öppna sig, att statsverket kan komma att för sina behof erhålla bidrag från postverket.

Hvad åter angår Stats-Utskottets hemställan, att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t begära en utredning till nästa Riksdag rörande det belopp, hvarmed postverket kunde bidraga till statsverkets inkomster under samma år, så kan jag naturligtvis icke hafva något att erinra mot denna begäran i och för sig; vare sig den framställes eller icke, ligger det i sakens natur, att en sådan utredning kommer att lemnas Riksdagen, ty den är af en mycket enkel beskaffenhet. Den består nemligen helt enkelt af samma förslagsberäkning, som hvarje år göres öfver postuppbördens storlek och postverkets utgiftsstat, och hvaraf framgår antingen ett öfverskott eller en brist. Visar sig en brist, såsom i år, då måste bristen fyllas af postverkets reservfond; blifver det åter ett öfverskott, ingår detta till statsverket. Det kan efter min åsigt icke blifva fråga om, att icke öfverskottet framdeles skall komma statsverket till godo. Det är endast den omständigheten, att man under en följd af år laborerat med brist inom postverket, som kommit oss att glömma, att statsverket dessförinnan emellanåt tagit i anspråk postverkets öfverskott, och när vi framdeles skola befinna oss inför det glädjande förhållandet, att postverket lemnar öfverskott, är det också tillbörligt, att detta öfverskott bör komma statsverket till godo.

Men Utskottet har i denna punkt äfven gjort ett annat uttalande, som deremot har hos mig framkallat en viss betänklighet, och det är, när Utskottet tyckes anse, att postverkets så kallade reservfond lämpar sig för att lemna bidrag till statsverkets allmänna utgifter. Med afseende på tillkomsten af denna reservfond ber jag få erinra, att, då förslag derom af Kongl. Maj:t framställdes, jag till statsrådsprotokollet temligen starkt betonadé, att dess betydelse egentligen

låge uti att vara en fond, som stode till hands, i händelse efter beslutade portonedsättningar postverkets debet och kredit icke skulle komma att gå i hop. Riksdagen var icke synnerligen benägen att erkänna fondens betydelse såsom sådan, kanske därför att man icke ville på förhand binda sig vid de nedsättningar i postportot, som Kongl. Maj:t kunde komma att föreslå. Riksdagen medgaf likväl afsättning af medel till fonden, men framställde alltid såsom ett hufvudsyfte för densamma, att den vore afsedd att åstadkomma förbättringar inom postväsendet. Denna uppfattning har Stats-Utskottet nu alldeles frångått. Utskottet säger nemligen, att denna fonds syfte egentligen vore att vara en reservfond i följd af portonedsättningarne. Det säger: »Då nu det hufvudsakliga syftet med bildandet af denna betydliga fond varit att bereda möjlighet till nedsättning af det inrikes brefportot» etc. Denna förklaring af Stats-Utskottet läntyder på en temligen förändrad uppfattning af denna fonds betydelse och uppgift. Det må emellertid hafva varit hvilket syfte som helst med dess bildande, så finnes den nu, men då Utskottet förklarar, att »något tvifvel synes icke kunna ega rum derom, att fondens stora belopp är mer än tillräckligt att betäcka den brist i postverkets tillgångar, som kunde komma att för ett eller annat år uppstå», tillåter jag mig härvid endast erinra, att det torde vara något för tidigt att uttala ett så bestämdt omdöme. Det är visserligen sant, att portonedsättningen är så till vida genomförd, att den tillämpats från detta års ingång, men ingen kan ännu bedöma, hvilket inflytande detta kan hafva på uppörden och postverkets förmåga att reda sig efter denna portonedsättning. Emellertid vill jag gerna gifva Stats-Utskottet rätt i den uppfattningen, att fonden enligt all anledning är tillräckligt stor och till och med något större, än postverkets behof af en reservfond kan kräfva. Men då man af detta betänkande finner det vara meningen att draga in en del af denna fond i budgeten, för att användas för statsverkets allmänna utgifter, så ber jag få hemställa till Kammaren, huru vida detta verkligen kan vara lämpligt.

Att man under tider, då det är svårt att fylla budgeten, nödgas söka efter tillgångar öfver allt, är förklarligt, men jag tror icke ställningen för närvarande vara sådan, att den påkallar ett dylikt tillvägagående, och jag undrar huru vida man från början någonsin tänkt sig, att denna reservfond skulle få en sådan användning, att den skulle tjena till att fylla bristerna i de årliga statsbudgeterna. Deremot vill jag framhålla, att det finnes åtskilliga behof inom postverket, sammanhängande med postväsendets förbättring, hvilka lämpligen kunna tillgodoses af denna fond, då det kan vara svårt att i den årliga budgeten finna tillräckliga medel dertill. Men äfven antaget, att fonden skulle befinnas räcka till jemväl för andra ändamål än postväsendet, så hemställer jag till herrarne, huru vida det kan vara lämpligt att, om man har en samlad tillgång, plottra sönder densamma till bidrag till statsverkets löpande utgifter. Måne icke det då är fördelaktigare att använda den tillgången för sådana statsbehof, som äro af den omfattning, att svårigheter möta att i den årliga budgeten inrymma tillräckliga bidrag dertill? Att sådana

Angående ifrågasatt bidrag från postverket till statsverkets inkomster.
(Forts.)

*Angående
ifrågasatt
bidrag från
postverket
till stats-
verkets
inkomster.*

(Forts.)

statsbehof finnas, derom lära vi icke vara i okunnighet. Vi hafva bland annat redan börjat afsätta medel till en fond för ett nytt riksdagshus och vi veta att för detta ändamål fordras stora summor.

Att för ett sådant eller annat liknande ändamål disponera en redan befintlig fond är något som kan låta försvara sig. Men att stycka sönder en fond genom att årligen taga några hundra tusen kronor deraf såsom bidrag till löpande utgifter, utan att sådant är af nödvändigheten påkalladt, tror jag vara ett förfarande, som icke är klokt. Derfor hade det synts mig mycket naturligare, om Stats-Utskottet i stället för att begära den utredning, hvarom talas i punkten E, och som i alla fall måste komma att lemnas, önskat en utredning om det lämpligaste sättet för användningen af reservfonden.

Jag har ansett mig pliktig att fästa Kammararens uppmärksamhet på detta förhållande för att man i framtiden må väl betänka sig, innan man styckar sönder denna fond på det sätt, hvartill en början antydes i detta Utskottets förslag.

Herr Nils Petersson yttrade: Om jag rätt uppfattat Herr Statsministerns yttrande, så har han ansett, att i hvad Utskottet här föreslår och särskildt med hänsyn till den af Utskottet begärda utredning skulle vara inlagdt den mening, att postverkets reservfond borde få användas såsom bidrag till statsverkets inkomster.

Med anledning häraf vill jag nämna, att jag åtminstone icke haft denna uppfattning och ej heller hört någon annan inom Stats-Utskottet hysa den afsigten, att något skulle tagas af den för postverket behöfliga del af denna fond. Men äfven om icke blott det belopp, som beräknas komma att brista i postverkets stat för innevarande år, eller 303,000 kronor, utan äfven den för nästkommande år till 226,000 kronor beräknade bristen komme att utgå från denna fond, skulle dock af fonden återstå en summa af 1,744,699 kronor 19 öre, som ju utgör ett ganska respektabelt belopp. Och ingen har ifrågasatt annat, än att detta skulle qvarstå såsom en särskild fond för postverket. Denna begäran har tillkommit på den grund, att man ansett att postverket hädanefter skall komma att bära sig och till och med lemna öfverskott, och då blir det fråga om, huru stor del af detta öfverskott skulle kunna användas för statsverkets behof. De 303,000 kronor, som afse innevarande år, skulle naturligtvis i alla fall först tagas derifrån, äfvensom den brist, som beräknats uppkomma för år 1886; men om det visade sig att postverkets stater sedan gingo i hop eller lemnade öfverskott, skulle denna fond icke allt framdeles ökas, utan öfverskottet skulle ställas till Riksdagens disposition. På detta sätt har jag åtminstone uppfattat saken, och jag tror också detta varit Stats-Utskottets mening. Då Riksdagen beslöt nedsätta postportot till 10 öre, kom den först under fund med huru stor denna fond var, och det har icke varit Riksdagens mening, att postverket endast skulle samla och lägga på hög, utan man har ansett att hvad som återstår af fonden, sedan berörda, till 529,000 kronor tillsammans beräknade årsbrister blifvit derifrån betäckta, vore tillräckligt såsom reservfond för detta verk. Om man ser saken på detta sätt, tror jag att Herr Statsministerns uppfattning öfverensstämmer med Stats-

Utskottets i detta fall, och under sådana omständigheter anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

*Angående
ifrågasatt
bidrag från
postverket
till stats-
verkets
inkomster.
(Forts.)*

Herr Sven Nilsson: Det var ju att vänta, att Herr Statsministern icke skulle hafva några anmärkningar att framställa mot Stats-Utskottets betänkande i den del, som afser att för framtiden använda postverkets överskottsmedel till statsverkets behof, då han förlidet är till statsrådsprotokollet uttalat sig i denna riktning, och med anledning deraf är det också som Stats-Utskottet velat understödja denna tanke för att desto förr få detta fullt rigtiga uttalande realiseradt. Beträffande åter den anmärkningen af Herr Statsministern, att det skulle vara Stats-Utskottets mening att helt och hållet förstöra den fond, som nu finnes och förvaltas af Statskontoret för postverkets räkning, så måtte denna mening bero på någon missuppfattning, ty Stats-Utskottet har icke uttalat något sådant, utan endast hemställt om bifall till hvad regeringen föreslagit, att för år 1886 skulle användas 226,000 kronor af denna fond, och således äfven i detta fall gifvit regeringen ett handtag. Det är naturligt, att Stats-Utskottet vid sin framställning ansett den nuvarande fonden väl stor och således kunna tåla vid den nedsättning, som Stats-Utskottet föreslagit, utan att postverket för framtiden deraf skulle komma i någon fara. Om något af fonden ytterligare skall till statsverkets behof användas, kommer naturligtvis framdeles att bero på Riksdagen, men Stats-Utskottets mening har icke varit att hela fonden skulle användas, så vida ej postverket framdeles skulle komma i behof af dessa medel.

Om Riksdagen haft fullkomlig kännedom om, till huru högt belopp postverkets reservfond stigit under de senare åren, hade den nu föreslagna åtgärden sannolikt förut vidtagits. Senaste året uppgick överskottet af postverkets medel till, som jag vill minnas, 8- å 900,000 kronor, och så stora belopp är väl icke meningen att årligen lägga till postverkets reservfond. Riksdagens beslut innehåller, att den ifrågavarande fonden endast får användas för postverkets egna ändamål, men det är ju tydligt, att Riksdagen i detta fall har sin beslutanderätt öppen om fondens framtida användning jemväl för andra ändamål, men jag tror icke, att det nu föreliggande förslaget kan uppfattas i den mening Herr Statsministern tyktes antyda, eller att man icke bör behålla så stor del af reservfonden, som erfordras för fyllande af möjligen uppkommande brist i postverkets inkomster.

Hvad beträffar postverkets utveckling, så är det ju tydligt att sådant kan, der behof förefinnes, ske utan afseende på hvad Riksdagen nu beslutar i den föreliggande frågan.

Stats-Utskottet var öfverens om den åsigten, att äfven med den nedsättning af postportot, som beslöts vid sistlidne riksdag, skulle framdeles uppkomma ett väsentligt överskott i postmedlen, och det är detta överskott, som Utskottet för framtiden ansett böra användas för statens ändamål. Men vid hvarje sådant förekommande fall lär väl regeringen icke underlåta att i alla fall först taga i öfvervägande, huru stort belopp som bör användas för postverkets utvidgning. Jag hoppas alltså, att regeringen icke måtte missförstå Stats-Utskottets mening i detta fall, och jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Vidare anfördes icke. Efter af Herr Talmannen i sådant afseende gifven proposition biföll Kammaren hvad Utskottet i mom. D hemställt.

Utskottets i mom. E gjorda hemställan, som härefter föredrogs, blef jemväl af Kammaren bifallen.

Punkterna 3, 4 och 5.

Biföllos.

Punkten 6 mom. a).

Biföllos.

Mom. b).

*Angående
löneför-
bättring åt
Lektorn
A. E.
Holmgren.*

Utskottet hemställde i detta moment, att Kongl. Maj:ts framställning derom, att af anslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet måtte från och med 1886 till Lektorn i naturvetenskap vid Skogsinstitutet August Emil Holmgren, så länge han bestred denna befattning, årligen anvisas en personel löneförbättring af 1,000 kronor, icke måtte af Riksdagen bifallas.

I en vid punkten fogad reservation yrkade Herrar *L. M. Nordenfelt* och *C. E. Casparsson* bifall till Kongl. Maj:ts ifrågasatt förslag.

Efter föredragning af Utskottets hemställan anförde:

Herr *Sjöberg* från Stockholm: Jag tillåter mig att i anledning af hvad Stats-Utskottet yttrat i denna punkt göra några få anmärkningar.

Jag har icke kunnat finna annat, Herr Talman, än att Kongl. Maj:t haft synnerligen goda grunder för den framställning, som i förevarande fall blifvit gjord. Det synes mig deremot, som om de af Stats-Utskottet anförda skäl icke gerna gent emot denna, af Domänstyrelsen först gjorda och af Kongl. Maj:t derefter godkända framställning kunna, på sätt som skett, gifva anledning till afstyrkande af den ifrågasatta löneförhöjningen. Utskottet omtalar, hurusom Lektor Holmgren efter upprepade löneförhöjningar ändtligen kommit till en löneförmån af 2,500 kronor. Ser man närmare på den redogörelse för förhållandena derutinnan, som i utskottsbetänkandet är framlagd, synes, att Lektor Holmgren i mer än 25 år bestridt den ifrågasatt lärarebefattningen, vidare, att han intill år 1875 för denna sin läraretjänst icke åtnjutit mer än 1,000 kronor årligen; att för 1875 hans lön bestämts till 1,200 kronor, och att samma år hans lön blifvit fastställd att från och med nästpåföljande år utgå med sitt nuvarande belopp af 2,500 kronor. Tiden, under hvilken dessa löneförhöjningar skett, kan således icke sägas vara så särdeles kort; tio år äro ju en rätt vacker tid och under dessa tio år haiva också

prisen i allmänhet undergått icke oväsentliga förändringar. Ytterligare säger Utskottet och anför såsom skäl emot den föreslagna löneförhöjningen, att Lektor Holmgren åtnjuter 1,000 kronor årligen från Landtbruksakademiens förvaltningskomité för särskildt arbete för denna komités räkning. Jag kan icke finna, Herr Talman, att denna omständighet har det ringaste samband med den nu förevarande frågan. Frågan är här allenast: är denne man genom sin verksamhet såsom lärare vid Skogsinstitutet förtjent af löneförhöjning? På denna fråga kan Domänstyrelsen sägas hafva gifvit ett jakande svar och, såsom mig synes, på mycket goda skäl. Jag har för min del icke någon personlig bekantskap med Lektor Holmgren och är sålunda i denna fråga så opartisk som möjligt. Jag har endast hört med synnerligt beröm omnämnas hans nit och öfvervägande begåfning såsom lärare och vetenskapsman, och det synes mig som om en person i hans ställning vore väl förtjent af den ringa tillökning i löneförmåner, hvilken nu är ifrågasatt. Jag är för min del lika god vän af sparsamhet i allmänhet, som någon af Stats-Utskottets ledamöter må vara det, men jag föreställer mig, att man ändock bör med en viss urskilning använda detta sparsamhetsbegär. Att det i detta fall icke skulle rättvisligen träffa sitt mål synes mig vara ådaga-lagdt, och lär, om Kammarerna vill egnas uppmärksamhet åt frågan, icke kunna förnekas.

Jag tillåter mig sålunda yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr P. A. Siljeström: Jag är i allmänhet icke benägen att uppträda i Kammarerna för att tillstyrka anslag och kan ej heller hoppas, att min röst skall i det fallet betyda något, men jag ber dock att få fästa Kammarernas uppmärksamhet på de särskilda omständigheter, som angå den föreliggande frågan. Så mycket kan jag på förhand säga, att om detta föreslagna lönetillägg åt Lektor Holmgren beviljas, skall det mottagas af hela den vetenskapliga världen i vårt land från Haparanda till Ystad med oblandad välvilja och utan all afund. Tvärtom skall man deri se icke blott ett erkännande åt Lektor Holmgrens förtjenster, utan åt vetenskapen, ty, mine herrar, Lektor Holmgren är en mera ovanlig personlighet, hvilken man måste känna för att kunna rätt bedöma de anspråk han kan ega på Riksdagens välvilja. Lektor Holmgren är en af dessa vetenskapens idkare, som glömma sig sjelfva för vetenskapen, och hvilken långt före detta skulle hafva svält i hjel, om icke hans vänner i det fallet tänkt för honom. Det ämne han sysselsatt sig med är icke bland de vinstgifvande. Skalbaggas och flugor gifva endast en dålig näring. Hvad Holmgren vunnit genom sitt arbete är en försvagad kropp och föga annat. Men hans studier hafva varit af icke obetydlig nytta för fosterlandet. Icke blott såsom lärare har han gagnat, utan de upptäckter, han gjort på det område, som utgjort föremål för hans verksamhet, hafva varit högst betydliga. Holmgrens förtjenster i afseende på hans vetenskaps tillämpning på landt- och skogshushållning hafva varit utomordentliga, och jag vet knappast om det funnits någon svensk vetenskapsman efter Linné, som under fortgåendet på den teoretiska forskningsbanan haft ett så öppet öga för praktisk

*Angående
löne-
förbättring
åt Lektorn
A. E. Holm-
gren.
(Forts.)*

Angående tillämpning. När dertill kommer, att han kan med skäl anses såsom
 löne- en representant för denna hängifvenhet, som uppoffrar allt för veten-
 förbättring skapen, så synes han redan ur denna synpunkt förtjena den upp-
 åt Lektorn muntran, som nu för honom begäres. En sådan uppmuntran skulle
 A. E. Holm- vara ett erkännande åt *vetenskapen*. Jag ber således att få hemställa
 gren. om bifall till löneförbättringen åt Lektor Holmgren, såsom ett erkän-
 (Forts.) nande af hans praktiska förtjenster och sant vetenskapliga värde.

I detta anförande instämde Herrar *Key, Wretling, Hammarlund, Joh. Ohlsson, Ekeborgh, J. H. G. Fredholm* och *Thermænius*.

Vidare yttrade:

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Till de kraftiga förord, som redan kommit den Kongl. propositionen till del från två talare på stockholmsbänken, har jag, för min del, icke något att tillägga, utan ber endast att få uttala regeringens lifliga intresse af att denne man, hvilken, stald på en jemförelsevis lågt aflönad plats, verkat så mycket i vetenskapens tjänst och tillika genom sina på vetenskapliga undersökningar grundade praktiska anvisningar och råd inlagt stor förtjenst om vår landt- och skogshushållning, måtte erhålla den välförtjenta uppmuntran, som ligger i den af regeringen för honom föreslagna personliga löneförbättring, hvarigenom man kan hoppas att han, mera ostörd af näringsbekymmer, må, så vidt hans krafter medgifva, fullfölja sina gagnarika forskningar. Den siste talar- en har erinrat om, att Lektor Holmgren är en framstående specialist på sitt område, och detta område erbjuder verkligen icke dem, som beträda det, några synnerliga ekonomiska förmåner. Äfven ur denna synpunkt synes mig, att Andra Kammaren icke borde vägra honom det erkännande, som i den Kongl. propositionen föreslås.

Herr Friherre Nordenskiöld: Äfven jag ber att få förorda bifall till den begärda löneförbättringen åt Lektor Holmgren. Han har under 26 år på ett särdeles förtjenstfullt sätt skött en lärareplats vid Skogs- institutet. Under denna tid har han i 16 år uppburit lön med 1,000 kronor, ett år med 1,200 kronor, och med detta år blir det tionde året, som hans lön utgår med 2,500 kronor; detta är ju mycket knappa löneförmåner, äfven för en lärare, som rätt och slätt uppfyller sitt kall, men icke presterar något öfver det vanliga måttet. Men under denna tid har Lektor Holmgren derjemte utöfvat en stor och gagnelig skrift- ställareverksamhet. Han har författat en stor mängd populärt vetenskapliga skrifter i allmännyttigt syfte. Enligt den förteckning, som jag här har, har han utgifvit icke mindre än 20 dylika skrifter. Troligen hafva herrarne läst flere af hans uppsatser. Hans förtjenster i detta fall hafva mångdubblats derigenom att han på samma gång gjort rent vetenskapliga rön, som gjort honom känd långt utom Sveriges gränser. Inom det fack, hvaråt Lektor Holmgren eguat sig, är han en af de mest framstående, och upprepade gånger hafva der- för äfven hans kunskaper rådfrågats vid undersökningar i främmande land i afseende på de grupper af djurriket, åt hvilkas studium han

med så outröttligt nit egnat sig. Det är icke rimligt begärddt, att en vetenskapsman i längden skall kunna slå sig ut med de små löneförmåner, som Lektor Holmgren åtnjuter, då väl i framtiden möjligheten för honom att förtjena extra genom sin skriftställareverksamhet eller på annat sätt måste minskas. Dessutom måste den omständigheten, att detta sker för vinnande af brödföda för dagen, menligt inverka på vetenskapsmannens arbeten. Det synes mig då icke vara mer än rätt och billigt, om Lektor Holmgren nu får en personel löneförbättring af 1,000 kronor.

Angående
löne-
förbättring
åt Lektorn
A. E. Holm-
gren.
(Forts.)

För min del tillstyrker jag således på det varmaste bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Häruti förenade sig Herrar Friherre *Fock*, *Tundal*, *Wendt* och *Östling*.

Herr Nils Petersson yttrade: Efter de skäl, som af flere talare framhållits för den ifrågavarande löneförbättringen, är det väl icke godt att försvara Utskottets förslag, men jag vill dock säga några ord i detta hänseende.

Afven inom Utskottet talades om Lektor Holmgrens förtjenster, så att de voro icke obekanta; men Utskottet ansåg det vara en så ovanlig sak att lemna löneförbättring på detta sätt, hvartill kom att han uppbär 1,000 kronor från Landtbruksakademien, så att hans löneförmåner i alla fall uppgå tillsammans till 3,500 kronor, och då tyckte man, att han kunde reda sig. Sjelf känner jag icke Lektor Holmgrens verksamhet på annat sätt, än att jag läst flera af hans ganska förtjenstfulla skrifter. Det synes mig dock, som om en sådan skriftställare borde hafva god förtjenst, så vida han icke ackorderat bort förlagsrätten för billigt pris. Ty jag antager, att han icke sjelf förlägger sina arbeten. Det är väl sant, att våra vetenskapsmän får man icke räkna så noga med, men han borde dock kunna berga sig, som man säger, då han kan utgifva sådana skrifter, ty mången annan får lefva derpå utan att hafva statsanslag. Det skulle kanske till och med kunna skada hans verksamhet, om han för mycket komme att lita på dessa anslag.

Här har särskildt framhållits, att Domänstyrelsen tillstyrkt denna löneförbättring. Detta skäl torde man icke mycket böra fästa sig vid, ty när kan man i allmänhet finna annat än att vederbörande tillstyrkt löneförbättringar, då sådana varit ifrågasatta? Deremot finnes ett annat skäl, som talar emot denna löneförbättring, nemligen att Domänstyrelsen skall afgifva förslag till en ny löneroglering för skogsstaten, och det kan då hafva sina betänkligheter att på förhand bestämma aflöningsförmånerna för en person, som skulle hänföras till denna stat. Det har varit dessa skäl, som föranledt Utskottet att för närvarande stanna vid det framställda förslaget. Med all aktning för den föregående ärade talarens omdöme, nödgas jag sålunda ändock yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr P. A. Siljeström: Herr Talman! Jag ber endast att med anledning af den siste talarens yttrande få göra ett par erinringar.

Angående lön-
förbättring
åt Lektorn
A. E. Holm-
gren.
(Forts.)

Det kan visserligen förefalla dem, som sjelfve icke hafva sig saken närmare bekant, att författandet och förläggandet af böcker bör vara vinstgifvande; men verkliga förhållandet är att, i synnerhet för författaren, det näppeligen finnes något arbete, som är så litet inbringande, framför allt i fall det är fråga om *goda* böcker. Dåliga romaner och dylikt kan det möjligen löna sig att utgifva; men helt olika förhåller det sig med vetenskapliga arbeten.

Jag ber således att få upprepa min anhållan om Kammarens välvilliga bifall till den lilla löneförbättring, Lektor Holmgren så väl behöfver och så väl förtjenat.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag skall tillåta mig att, till den kraft och verkan det kan hafva, rigta ett vädjande till Stats-Utskottets ledamöter, men jag ber att få börja med ett erkännande. Stats-Utskottet har under en så lång följd af år, särskildt under de tio år, då de många lönerogleringarne pågingo, förvärfvat sig en sådan auktoritet i handhafvandet af frågor rörande lönerogleringar eller tillfälliga löneförbättringar, att det derutinnan är vida svårare att tala emot Stats-Utskottet än att, såsom den näst föregående talaren sade, uppträda till försvar för Utskottets förslag. Stats-Utskottet har härunder utbildat vissa principer, som det skulle vara orätt att klandra Utskottet för. Men Stats-Utskottet har ock, såsom vid mer än ett tillfälle visat sig, erkänt, att den oböjliga, jernhårda tillämpningen i hvarje fall af dessa principer icke bör fullföljas af Kammarerna. Stats-Utskottet har någon gång tyst, någon gång öppet erkänt, att det vore i sin ordning, att Kammarerna tillämpar hvad Kammarerna har i sin hand att tillämpa, nemligen en högre billighetsrätt. Det är under återopande af denna billighetsrätt, som jag i dag vågar hemställa till Utskottet, att det icke må motsätta sig, hvad jag tror vara en allmän önskan inom Kammarerna, att nemligen det anslag, som Kongl. Maj:t begär för denne förtjente man, måtte beviljas — och det utan att vi skrida till votering.

En svensk lärdd, som egnar sig åt vetenskapliga yrken i statens tjenst, har i allmänhet en torftig ställning, särskildt om jag jemför hans ekonomiska vilkor med dem, som under sista lönerogleringsperioden blifvit tillerkända det stora flertalet af statens administrativa embets- och tjenstemän.

Väl kan man säga: hvarför väljer han då en så otacksam bana, och man har till och med någon gång hört den frågan: hvarför klagat han sedan, då han sjelf valt sin bana?

På den sista frågan svarar jag: han klagat icke. Jag har aldrig hört några klagomål i detta afseende från våra vetenskapsmän.

På den förra frågan åter svarar jag, att vetenskapens kallelse är starkare hos dem, som fått naturens begåfning att verka något, än de betänkligheter, som uppresa sig mot att välja en lefnadsbana, som är full af försakelse. Det finnes, Herr Talman, många olika sätt, på hvilka ett embete eller en tjenst kan skötas. Den ene kan till äfventyrs nöja sig med att sköta sin tjenst blott så, att han icke kommer i kollision med lagens väktare för fel och försummelse i embetet. En annan nöjer sig med att oklanderligt uppfylla de i lag

och reglementen utstakade åligganden. Åter en annan anser sig vara kallad att göra allt, hvartill krafterna räcka, och i denna sista kategori befinner sig Lektorn vid Skogsinstitutet A. E. Holmgren. Han har nemligen icke nöjt sig med att blott uppfylla den undervisningsskyldighet, som är honom ålagd, utan han har derjemte fortfarit att arbeta i den rent teoretiska vetenskapsens tjänst. Derom vittna också många hans afhandlingar i Vetenskapsakademiens skrifter. Kallad till lärarembetet vid en praktisk tillämpningsskola, har han derjemte på ett lyckligt sätt vetat att med den rent teoretiska vetenskapsforskningens resultat alliera det praktiska lifvets intressen och behöf. Detta sträfvande är det hufvudsakligen karakteristiska för hans verksamhet. Det är såsom om han satt detta till mål: under det jag vill lefva och dö inom det forskningens fält. för den vetenskap, som väckte min häg redan i ungdomen, så skall jag äfven söka att göra denna forskning praktiskt fruktbringande för mitt land. Det är så han oafslutligt arbetat.

Den föregående talaren skulle kunnat nämna en stor mängd af de skrifter, genom hvilka Lektor Holmgren verkat till förmån för vårt jordbruk, vår skogshushållning och trädgårdsskötsel. Jag vill anföra ett par af de mera kända, nemligen hans klimat- och jordmåns-lära med särskild tillämpning å skogshushållningen, samt hans, efter hvad jag hört sakkunnige personer säga, synnerligen nyttiga skrift om träd och trädartade växters bestämning under deras blad- och blomlösa tillstånd, en skrift af stor nytta för dem, som icke äro specialister i sådana saker, nemligen vid ifrågakvarande växters särskiljande i och för utplantering; en hel mängd andra skrifter i praktiskt syfte att förtiga. Lektor Holmgren har sålunda ständigt under hela sin bana arbetat för att göra sina vetenskapliga forskningar fruktbringande för vårt lands vigtigare materiella intressen.

Hela hans aflöning är 2,500 kronor. Jag ber få fästa Eder uppmärksamhet derpå, Herr Talman, att 2,500 kronor svarar emot *lägsta* lönegraden för en lektor vid allmänt läroverk *före* den 1882 beviljade löneförbättringen. Jag vill icke fördölja, att Lektor Holmgrens lagstadgade undervisningsskyldighet, beräknad i timmar per vecka, är lägre än hvad den lagligen kan blifva för en lektor vid ett allmänt elementarläroverk, men så är också skilnaden i löneförmåner högst väsentlig, då man tager i betraktande att Lektor Holmgren står kvar efter att hafva tjenstgjort snart i tjugusex år i den förra lägsta lönegraden för en lektor vid ett allmänt läroverk. Dertill torde få läggas, att man icke bör jemföra timantalet, som Lektor Holmgren har att undervisa, med det timantal, som åligger en lektor vid ett allmänt läroverk, ty man torde äfven böra taga hänsyn till att Lektor Holmgren undervisar *studenter* för praktisk tillämpning af redan inhemtade teoretiska elementarisigter. Han har sålunda en undervisningsskyldighet, som snarast torde få jemföras med en universitetsprofessors.

Kammaren skall ej, i strid med sina flere gånger uttalade åsigter om vårt undervisningsväsende, vägra en löneförbättring åt en man, som arbetat så som Lektor Holmgren det gjort, såsom forskare och lärare å ett område, som denna Kammare i synnerhet borde uppskatta.

Angående
löne-
förbättring
åt Lektorn
A. E. Holm-
gren.
(Forts.)

Angående Skola vi nöja oss med, Herr Talman, att endast votera princip-
 löne- betänkanden emot latinet? Nej! Vi böra visa, att vi i verkligheten
 förbättring sätta åtminstone i jembredd med de latinska glosorna den moderna
 åt Lektorn vetenskapen, den vetenskap, som utforskar rätta växtföljden på våra
 A. E. Holm- vetenskap, som skyddar våra landtmän mot fienderna till
 gren. fält, den vetenskap, som skyddar våra landtmän mot fienderna till
 (Forts.) deras skördar. Här har Kammaren ett tillfälle att visa, att den vill
 direkt, positivt främja det vetenskapliga arbete, som har ett praktiskt
 inflytande på vårt ekonomiska lif. På dessa grunder yrkar jag bifall
 till Kongl. Maj:ts proposition.

Med Herr Hedin instämde Herrar *Granlund, Lönegren, Sandwall, Ekman, Grafström, Wagenius, Blomberg* och *Arhusiander*.

Herr Sven Nilsson anförde: Om det verkligen är så, som den siste ärade talaren yttrat, eller att det finnes en allmän önskan inom Kammar-
 ren, att man måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag, så kan jag ej föreställa
 mig att Stats-Utskottets betänkande kan lägga något hinder i vägen
 därför. Stats-Utskottet har motiverat sitt förslag, och en af dess le-
 damöter har redan här uppträdt till försvar för detsamma; och jag
 för min del kan icke annat än instämma med honom.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, framställde Herr
 Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och
 dels på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda fram-
 ställning; och fann Herr Talmannen den senare propositionen hafva
 flertalets röster för sig. Då votering emellertid begärdes, blef nu
 uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som, med afslag å Stats-Utskottets hemställan i 6:te punkten
 mom. b.) af Utlåtandet N:o 13, vill bifalla Kongl. Maj:ts i förevarande
 afseende framställda proposition, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Stats-Utskottets ifrågavarande
 hemställan.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, utvisade 99 Ja och
 104 Nej; och hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan.

Mom. c)

Bifölls.

Punkten 7.

I en af Herr *G. O. Tundal* i Andra Kammaren väckt motion (N:o 84) hade på anförda skäl blifvit föreslaget, att Riksdagen måtte i underdånig skrivelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta genom dertill utsedde sakkunnige män utarbete och till Riksdagen framlägga nådigt förslag till torrläggning af vattendränkta myrmarker å kronans skogar inom Vesterbottens och Norrbottens län samt till Kongl. Maj:t förfogande ställa ett förslagsanslag af 25,000 kronor till bestridande af kostnaden för detta förslags utarbetande, men hemställde Utskottet under förevarande punkt, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Angående
väckt förslag
om ut-
arbetande af
förslag till
torrläggning
af vatten-
dränkta myr-
marker å kro-
nans skogar
i vissa län
m. m.*

Sedan denna Utskottets hemställan blifvit uppläst, yttrade:

Herr *Tundal*: Då min motion blifvit af Stats-Utskottet afstyrkt, är det väl icke att hoppas att den skall af Riksdagen bifallas. Emellertid ber jag att få yttra några ord till förmån för densamma. Af Domänstyrelsens underdåniga berättelse för år 1883 framgår, att bruttoinkomsten af kronans skogar i hela riket för sagda år utgjorde mer än 1,900,000 kronor, deraf Vesterbottens och Norrbottens kronoskogar bidragit med mer än 1,000,000 kronor. Af samma underdåniga berättelse framgår vidare, att åtskilligt blifvit gjort och påkostadt i och för kultivering af södra och mellersta Sveriges kronoskogar, hvar emot föga eller intet åtgjorts i afseende å de norrländska kronoskogarne. Det torde därför ej kunna anses obilligt begärdt, att man nu beviljar det ifrågavarande anslaget för att lå en undersökning om hvad som kan och bör göras för att åstadkomma den åsyftade torrläggningen, som, om den kommer till stånd, onekligen skall medföra de stora förmåner, som i min motion blifvit vidrörda. Utskottet säger i sin motivering: »Med afseende på den väckta frågans vidtutseende beskaffenhet, synes det dock vara olämpligt, att Riksdagen utan en mer uttömmande utredning af ämnet vidtager åtgärder till främjande af sådan torrläggning, som motionären ifrågasatt.»

Det är just för att erhålla en sådan utredning, som anslaget blifvit begärdt. Det synes mig som om staten borde föregå med godt exempel och torrlägga sina skogar, ty då kan det häuda att enskilde skogsegare i Norrland, hvarom nu är fråga, också följa exemplet och utdika sina skogstrakter. Derifrån äro de nu till och med förhindrade, derigenom att de vid torrläggningen af sina skogar ofta stöta på statens diken.

Jag tror det icke vara skäl att längre dröja och skjuta upp med dessa torrläggningar och anser därför syftet med min motion vara till stor nytta, hvarför jag nu också anhåller om bifall till densamma.

Herr *Nils Petersson*: På de skäl Utskottet i sitt betänkande anført anhåller jag om bifall till Utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 8—13.

Biföllos.

Punkten 14.

Lades till handlingarne.

Punkterna 15—21.

Biföllos.

§ 6.

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.*

Förekom till behandling Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 2 angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll.

Enligt hvad Utskottet i detta memorial förmälde, hade Utskottet vid den granskning af dessa protokoll, som i öfverensstämmelse med grundlagens föreskrift blifvit företagen och fullbordad, icke funnit skäl att emot någon Statsrådets ledamot tillämpa § 106 Regeringsformen; hvaremot Utskottet funnit ett af Kongl. Maj:t den 5 December 1884, efter föredragning af Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet afgjort ärende, angående Rektorn E. Leidesdorffs lönetillägg under honom beviljad tjänstledighet, vara af den beskaffenhet, att detsamma borde, jemlikt 107 § Regeringsformen, för Riksdagen anmälas.

Vid Memorialet funnos följande reservationer

af Herr *Hallenborg*, med hvilken Herrar Friherre *Nordenskiöld*, *Gahn*, Friherre *Hamilton*, Friherre *Hierta*, Grefve *Wachtmeister*, *Burcnstam*, *Richter*, Grefve *Falkenberg* och *P. Pettersson* instämt: emot Utskottets beslut att tillämpa 107 § Regeringsformen med afseende å det regeringsärende, som här ofvan omförmäles;

af Herrar *Carlsson* i Fågelhem, *Farup*, *Johnson* i Hvetlanda och *Norén*, hvilka ansett att Kongl. Maj:ts den 3 Oktober 1884 fattade beslut att godkänna Kongl. Kammarkollegii den 18 Mars nästföret gjorda åläggande för hemmansegaren J. M. Hallengren att genom sönderslagen sten verkställa s. k. makadamisering af det honom till underhåll tilldelade vägskitte bort af Utskottet i öfverensstämmelse med derom gjordt yrkande anmärkas;

af Herr *Lasse Jönsson*: mot Utskottets beslut att ej inför Riksdagen anmäla Kongl. Maj:ts beslut att till åkerbrukskolonien Hall anvisa medel af fängelsernas besparingskassor; samt

af Herr *Hedin*, som ansett, att Utskottet bort hafva hos Riksdagen anmält fjorton särskilda i reservationen angifna regeringsärenden.

Efter föredragning af hvad Utskottet, på sätt ofvan är anfördt, i ämnet omförmålt anförde:

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet forda
protokoll.*

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Kammaren torde finna det mycket naturligt, om jag önskar att inför Kammaren redogöra något utförligare för det regeringsärende, som nu blifvit föremål för Konstitutions-Utskottets ogillande uppmärksamhet. Såsom af betänkandet synes, afses med detta ärende, att det lönetillägg, som tillkommer rektorsbefattningen i Strömstad, fått utbetalas såsom bidrag till aflöningen åt den vikarie, som, under det ordinarie rektorn Leidesdorff fallgjort det uppdrag honom lemnats att vara folkskoleinspektör inom Bohuslän, skött hans befattning såsom rektor vid nyssnämnda läroverk.

(Forts.)

Konstitutions-Utskottet har mycket riktigt anmärkt att åtskilliga andra regeringsärenden af samma slag förekommit, men Utskottet har dock icke framställt anmärkning emot mer än ett af dessa ärenden, förmodligen, såsom jag tyckt mig finna, därför att Utskottet ansett målet angående ersättningen till Rektor Leidesdorffs vikarie mera tadelvärdt än något af de öfriga. Skälen, hvarför detta ärende ansetts förtjent af strängare tadel, skulle vara dels att Rektor Leidesdorff under längre tid åttjutit tjänstledighet och dels att han enligt de upplysningar, domkapitlet i Göteborg meddelat, såsom folkskoleinspektör uppburit betydliga inkomster. Hvad nu dessa Herr Leidesdorffs inkomster beträffar, har han af staten ett arfvode af 800 kronor årligen, hvilket är mycket mindre än han utbetalar till sin vikarie, men derjemte uppbar han af Göteborgs och Bohusläns landsting såsom folkskoleinspektör ett ganska betydligt belopp, dock förenadt med vissa skyldigheter vis å vis landstinget. Det är detta sistnämnda, af landstinget lemnade arfvode, som gör att folkskoleinspektörsbefattningen i Bohuslän är fördelaktig. Eljest skulle det vara helt annorlunda. Det lönetillskott, som utgått till Rektor Leidesdorffs vikarie, har faktiskt icke på något sätt ökat hans inkomster, ty Herr Leidesdorff lärer till vikarien utbetalat samma arfvodesbelopp, som han betalade innan lönetillskottet kom till, och dessutom har vikarien fått uppbära lönetillskottet. Detta säger jag särskildt, på det att Kammaren icke måtte tro, att Rektor Leidesdorff på något sätt här vid lag visat någon egennytt. Hvad sjelfva regeringsbeslutet angår, så har det sin grund deri att jag, lika med Konstitutions-Utskottet, hyser den mening, att lönetillskott är att betrakta som tjänstgöringspenningar. Konstitutions-Utskottet har lemnat en bevisning i det afseendet, och jag torde, åtminstone för det närvarande, icke behöfva göra något tillägg dertill. Är nu lönetillskottet att betrakta som tjänstgöringspenningar, så finnes väl ingen inom denna Kammare, som icke har sig väl bekant af de många lönerogleringar för olika corps och stater som skett, att tjänstgöringspenningar skola till följd af sin natur utgå till vikarie, när ordinarie innehafvare af tjänsten åtnjuter tjänstledighet. Detta är en regel angående tjänstgöringspenningar, som, så vidt jag vet, är alldeles undantagslös. Hade därför Kongl. Maj:t gjort någon skilnad i detta fall och handlat annor-

Angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll. lunda med afseende å Leidesdorff än med alla andra tjenstemän i Sverige, så kan jag icke finna annat än att sådant skulle varit en handling af veld; och en Konungens rådgifvare, som tillstyrkt en sådan handling, hade för visso varit klandervärd. Det hade icke varit rätt att så göra.

(Forts.)

Nu säger man visserligen, att Rektor Leidesdorff på detta sätt erhållit ett bidrag till sin vikaries aflöning och sålunda fått en öfverflödande ersättning för sitt arbete. Jag har nyss omförmålt att så icke är förhållandet, i ty att lönetillskottet kommit vikarien till del; men detta har skett i följd af Leidesdorffs egen välvilja. Det hade kunnat gå så, att minskningen i Leidesdorffs gamla aflöning blifvit mindre än den förut var. Men jag måste säga att, då ju lönetillskottet måste anses som en del af den till rektor i Strömstad för åren 1883 och 1884 hörande aflöning, så har i allt fall aflöningen till vikarien utgått af den lön, som tillhör rektor i Strömstad; och inga andra statsmedel än de, som äro nämnda tjenst anslagna, hafva för ändamålet utbetalts.

Nu har man mycket fäst sig vid att i cirkulären den 12 Juni 1882 och 29 Juni 1883 blifvit användt uttrycket »verklig tjenstgöring». Ja, der är användt uttrycket »verklig tjenstgöring», men om man läser dessa cirkulär i sitt sammanhang, finner man, att uttrycket: »verklig tjenstgöring» der är användt i en annan mening än såsom motsats till tjenstledighet. Man ville nemligen icke att tjenstgöringspenningarne skulle komma den lärare till godo, som åtnjöt tjenstledighet under läseterminen, men nominelt tjenstgjorde under ferierna, då ingen tjenstgöring behöfves, och därför föreslog man vid 1882 års riksdag, att tjenstgöringspenningarne skulle utgå blott för »verklig tjenstgöring», hvilken för lärare i allmänhet förklarades skola omfatta 36 läseveckor. Derigenom ville man åstadkomma, att tjenstgöringspenningarne så mycket som möjligt skulle komma vikarien till godo i de fall, då den ordinarie läraren under terminen åtnjöt tjenstledighet. Riksdagen, som beviljade hälften af det af Kongl. Maj:t begärda beloppet att användas i enlighet med de af Kongl. Maj:t föreslagna grunder, hade således, efter min uppfattning, också tänkt sig att lönetillskottet, betraktadt såsom tjenstgöringspenningar, skulle fördelas blott på de 36 läseveckorna, och det är detta som gifvit anledning till uttrycket: »verklig tjenstgöring». Men med rektorerna är det ett annat förhållande, emedan desse äfven under mellanterminerna hafva åtskilliga göromål, hvilket äfven omnämnas i motiven till den Kongl. propositionen till 1882 års Riksdag, och därför föreslogs att, hvad rektorerna beträffar, tjenstgöringspenningarne för dem skulle utgå äfven för mellanterminerna. Uttrycket »verklig tjenstgöring» hade sålunda betydelse endast med hänsyn till de 36 läseveckorna och ingenting annat, och man kan således icke säga att Kongl. Maj:t handlat emot hvad som finnes bestämdt i 1882 och 1883 års cirkulär, hvilka Konstitutions-Utskottet åberopar. Jag har därför, enligt min uppfattning, tillstyrkt Kongl. Maj:t ingenting annat än att draga den rena, tydliga och nödvändiga konsekvensen deraf, att lönetillägget är att anse såsom tjenstgöringspenningar, en uppfattning, som äfven delats af Utskottet.

Herr Ljungman: Den anmärkning, som nu föreligger från Konstitutions-Utskottet, är icke ny; det har nemligen flera gånger sedan år 1876 i reservationer till Konstitutions-Utskottets dechargebetänkanden förekommit anmärkningar med i viss mån samma syfte som denna. Den sak, hvarom fråga är, är emellertid, så vidt jag kan förstå, i själfva verket mycket enkel. År 1882 väcktes förslag att öka lärarnes aflöning; man framböll att desse hade ett ansträngande och viktigt arbete, och att betalningen för detsamma borde höjas, och detta bifölls sålunda, att Riksdagen för ändamålet anvisade hälften af det belopp, som Kongl. Maj:t begärt. Kongl. Maj:t uppfattade detta Riksdagens beslut så, att denna lönetillökning skulle utgå i form af *tjenstgöringspenningar*, dem den ordinarie läraren fick behålla så länge han själf skötte sin tjänst, men hvilka skulle tillfalla vikarien, när sådan skötte tjänsten, churu i detta senare fall utan att öka dennes förutbestämda arvode. Genom denna fördelning af aflöningen i fast lön och tjänstgöringspenningar beredes emellertid statsverket en *besparing* vid sjukdomsförfall för lärare, då tjänstgöringspenningarne helt och hållet och ej, såsom förhållandet är med den fasta lönen, blott med en viss del måste afstås af läraren såsom bidrag till vikariens fastställda aflöning. Men här föreliggande fall, då aflöningen af vikarien icke i någon den ringaste mån åligger staten, utan helt och hållet innehafvaren af tjänsten, hvilken icke dess mindre fått åtnjuta tjänstgöringspenningarne; och hvad som gör dessa fall ännu mera anmärkningsvärda är, att de, som fått lönetillökningen, hafva haft permanent tjänstledighet för att sköta befattningar, som varit betydligt mera *lönande* än deras ordinarie befattningar, och detta naturligen med skyldighet att själfve af deras fasta lön utan ytterligare »*bidrag*» från staten besörja vikariernas aflöning. Här förelåg tvifvels utan ock större anledning till att bereda statsverket en besparing än vid sjukdomsförfall för lärare. Herr statsrådet har handlat mycket konsekvent i alla dessa här åsyftade fall, det är jag den förste att villigt erkänna, och jag anser att de samtliga bort af Utskottet anmälas. Men den majoritet, som beslöt anmälan om ett af fallen, befann sig i minoriteten vid handlingen af frågan om de öfriga, och det återstod då icke annat än att hålla sig till hvad som en gång beslutats, för så vidt man icke skulle framkomma med blott en ytterligare reservation. Jag anser dessutom att, när man gjort anmälan om detta fall, äfven de öfriga torde kunna anses anmälda, emedan de i Rektor Leidesdorffs ansökning om utbetalande af lönetillägget åberopas såsom prejudikat.

Hvarför Utskottet beslutit göra anmärkningen är naturligtvis för att vinna rättelse, så att hädanefter, om lönetillägg äfven i dylika fall skall utgå, åtminstone den, som verkligen sköter tjänsten, kommer i åtnjutande af detsamma såsom en ökning af det fastställda arfvodet, och att detta icke, såsom i förevarande fall, blir beroende af tjänst innehafvarens gunst och nåd. Jag anser därför att Utskottet handlat fullkomligt rätt, då det anmält denna sak, och att Utskottet der vid lag icke har något att förebrå sig, utan varit rent af nödvunget att framkomma dermed, äfven om saken helt visst

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.
(Forts.)*

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.*

icke är af den stora betydelse, att bestämmelsen uti 107 § Regeringsformen om skrifvelses aflåtande till Konungen, med syfte att vår nuvarande nitiske och förtjente ecklesiastikminister måtte från sin befattning aflägnas, torde böra tillämpas.

(Forts.)

Herr Danielson: Då man ser att Utskottet har antydtt att det har funnits flera sådana fall, som det af Utskottet nu anmärkta, så torde deraf framgå en mera giltig anledning för Utskottet att för Riksdagen anmäla nu anmärkta förhållandet. Jag erinrar mig från den tid, då jag hade Kammarens förtroende att vara medlem af Konstitutions-Utskottet, huru man hvarje år möttes af dylika frågor så väl på Ecklesiastikdepartementet som andra departement. Jag och flere med mig ansågo sådana af Kongl. Maj:t fattade beslut, som innebure afvikelser från de af Riksdagen fastställda villkor för tjenstgöringspenningarnes erhållande, vara i högsta mån betänkliga; helst som tjenstgöringspenningar böra utgå till den, som förrättar tjensten. Men huru går man här vid lag tillväga? Jo, den, som fått afstå sina tjenstgöringspenningar, har ofta ingått till Kongl. Maj:t med begäran att återfå samma belopp, som det han afstått. Detta har också många gånger blifvit af Kongl. Maj:t beviljad, och således har statsverket blifvit betungadt med mera utgifter för uppehållet af en tjenst, än hvad som i stat anvisadt blifvit. Sådana förhållanden har jag, som jag nämnt, klart för mig från den tid, då jag var medlem af Konstitutions-Utskottet, och jag ser att ungefärligen enahanda förhållande nu är rådande. Önskligt vore, att Riksdagen finge erfara att sådant kunde undvikas för framtiden; ty nog är det besynnerligt, att, då Riksdagen för en syssla anvisat ett visst belopp, man sedermera skall finna att för samma syssla åtgår mer än Riksdagen beviljat. Då af Utskottet ouförmälda cirkulär i detta fall synes tala för Utskottets uppfattning, att Rektor Liedesdorff icke bort tillerkännas den ifrågovarande ersättningen, så tror jag att Kammarerna borde uttala sitt gillande af den ifrågovarande anmärkningen och i sammanhang dermed en förhoppning för framtiden, att dylika beslut icke vidare måtte förekomma.

Ehuru saken sålunda för mig synes förtjent af uppmärksamhet, kan jag icke vara med om att tillämpa bestämmelserna i 107 § af Regeringsformen, ty att besluta en sådan skrifvelse, som deri ouförmäles, är i detta fall ett allt för stort vapen. Deremot förefaller mig att Kammarerna bör gifva Utskottet sitt erkännande i sådan form, som ändock kan föranleda memorialets läggande till handlingarne. Jag hemställer derför att Kammarerna måtte fatta ett så lydande beslut: »att Kammarerna, som funnit att Utskottet haft giltig anledning för sin anmälan, likväl besluter att lägga memorialet till handlingarna». Jag tror att man handlade lämpligast, om man fattade ett sådant beslut, emedan man derigenom kunde, utan att behöfva begagna sig af de bestämmelser om skrifvelse till Kongl. Maj:t, som grundlagen utstakar, utjenna missförhållandet och vinna den rättelse, som man åsyftar.

Jag yrkar derför bifall till det af mig nu framställda förslag.

Herr Lyttkens: Angående den föreliggande, af Konstitutions-Utskottet väckta frågan hafva två talare yttrat sig, så att derom lär väl icke vidare vara att säga.

Jag har egentligen begärt ordet med anledning af den vid betänkanDET fogade af Herrar Carlsson, Farup, Johnsson och Norén afgifna reservation, hvilken jag för min del finner vara så beaktansvärd, att jag ber att något litet få upptaga Kammarrens tid för att yttra mig angående det i reservationen påpekade förhållande.

Vi, som bo på landsbygden och hafva med väghållningsbestyret att skaffa, veta att detta är ett mycket svårt onus. De långa vägsträckor, man der har att underhålla, ökas fortfarande i större och större proportioner, och besväret dermed blifver allt värre och värre med hvarje år, ty alla vilja hafva allt bättre och bättre vägar. De, som värst skrika och mest yrka på dessa förbättringar, äro vanligen de, som lemna de minsta bidragen till underhållet. När det nu går så långt, att vederbörande myndigheter kunna tvärt emot bestämmelserna i gällande lag, på sätt som i det af reservanterna anmärkta fallet skett, anbefalla användande af andra fyllnadsämnen, än lagen föreskrifver, och orättvisor uppstå derigenom att vid vägdelning togs hänsyn till hvar väglagningsämnet, det vill säga grus, fans att tillgå, men alldeles icke hvar sten fans att få, när man då fått sig tilldeladt efter dessa, vid vägdelningen bestämda grunder, och sedan befaller att grus ej får användas, utan i dess ställe slagen sten, som kanske ej finnes att få, eller, om den finnes, på stort afstånd och mot högt pris, och genom dylika åtgärder personer kunna tillskyndas betydliga förluster, så måste man väl medgifva, att dylika frågor framför andra varit egnade att påkalla Riksdagens uppmärksamhet och kraftiga ingripande. I Byggningsabalkens 25 kap. § 6 heter det, att »vägar skola fyllas och höjas upp med sand och grus.» Vidare säger Kongl. brefvet den 8 Februari och Kammarkollegii cirkulär den 4 Mars 1825, att domare och nämnd eger bestämma hvarest och på hvad sätt, å inegor och hagar, sand och grus tjenligast och till minsta skada för jordegaren må, emot skälig ersättning åt honom, af vägglottsegaren få afhentas. Slutligen bestämmer Kongl. brefvet den 29 April 1817 att till allmänna byggnader m. m. må sten afhentas å kronans allmänningar, men ej å andras enskilda egor. Man får således icke rätt att taga sten på enskildes egor, icke ens för betalning, i fall egaren det ej medgifver. När nu en vägdelning skett med iakttagande af laga föreskrifter och med hänsyn till alla de omständigheter, som kunna inverka på densamma, såsom t. ex. närheten till grustag, väglagningsämnen, vägens beskaffenhet m. m., och man derefter tror sig vara berättigad att fordra att icke blifva i och för underhållet betungad utöfver hvad som vid denna delning blifvit bestämdt, så kan det oakadt Konungens Befallningshafvande, såsom i förevarande fall, ålägga en person att använda ett annat ämne, nemligen sönderslagen sten, i stället för det af lagen föreskrifna och vid vägdelningen bestämda. Nu kan en person som erhåller dylikt förståndigande hafva sitt vägskifte ända till 1½ mil från sitt hemvist. Då han nu icke får taga sten på andras egor, så utsättes han för möjligheten af att blifva betydligt prejad,

Angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet forda
protokoll.

(Forts.)

eller också blir han tvingad att hemta fyllnadsämnet på egna egor, då han kanske nödgas köra öfver 2 mil efter detsamma. Detta och dylika fall måste naturligtvis bidra till att göra den i allmänhet orättvisa och betungande väghållningen till ännu mera förhatligt onus. än det redan är, och dessutom vara så betungande för de väghållningsskyldige på vissa trakter, att detta väghållningsbesvär, som en del har att utgöra och andra äro befriade från, och hvilket redan nu är ett ganska drygt onus, skulle blifva rent af ruinerande. Jag önskar fästa regeringens uppmärksamhet på en sak, som kanske undfallit densamma, nemligen att det här gäller en stor principfråga och att, om det nu anmärkta tillvägagåendet skulle blifva allmänt, deraf skulle följa orimligheter och orättvisor så stora, att jordegarna icke skulle mäktat bära dem. Att vägarna öfver allt skulle blifva bättre genom påföring af sten än med grus och sand, vågar jag bestrida, ty der man har godt grus, såsom t. ex. på de flesta ställen i Halland, blifva vägarne lika bra, om sådant användes. Men att lägga i handen på en länsman att kunna säga: »här skola tusen tunnor sten läggas på vägen», och att med åberopande af här ifrågasvarande prejudikat kunna tvinga jordegaren att göra det, detta anser jag vara i högsta måtto orättvist. Om frågan icke redan vore afgjord genom Första Kammarens beslut, skulle jag yrka återremiss, så att Utskottet kunde taga denna sak i noggrannare öfvervägande och betrakta alla de svårigheter, hvartill den kan gifva anledning. Men då en återremiss icke tjänar till någonting, har jag velat anföra detta till protokollet, emedan denna sak af dem, som af reservanterna påpekats, varit enligt min åsigt den mest betänkliga. Det af Konstitutions-Utskottet anmärkta förhållandet berör en enkel penningfråga, men här gäller det, såsom jag redan sagt, en principfråga, och detta är för mig vida betänkligare.

Jag upprepar ännu en gång, att jag helst skulle önskat en återremiss, men då en sådan nu icke tjänar till någon ting, har jag velat till protokollet anföra min mening och protesterar mot det anmärkta förfarandet.

I detta anförande instämde Herrar *Svensson* i Lösen, *Magnus Jonsson*, *Börjesson*, *Ohlén*, *Jansson* i Krakerud, *Pettersson* i Alfvestad, *A. G. Jönsson*, *Andersson* i Himmelsby, *Odell*, *Erickson* i Bjersby och *Sjöberg* i Bodaryd.

Herr Statsrådet *Hammar skjöld* yttrade: Herr Talman! Då jag tycker mig märka, särskildt af det yttrande, som afgafs af talaren på kalmarbänken, att något missförstånd eger rum om hvad regeringen verkligen beslutit, skall jag be att få lemna en upplysning. Den ärade talaren, och kanske äfven den ärade konstitutions-utskottsledamoten, som yttrat sig, syntes tro att det här vore fråga om ett sådant fall, som de, hvilka i forna dagar anmärktes af talaren på kalmarebänken, den tiden han var medlem af Konstitutions-Utskottet, att nemligen Kongl. Maj:t till en person, som fått afstå sina tjänstgöringspenningar, utanordnade ersättning af andra statsmedel. Nej, mine herrar, det är icke fråga om något sådant, utan här är fråga

om, huru vida ett lönetillskott, som blifvit beviljadt innehafvaren af viss tjenst, skall användas såsom bidrag till aflöning åt hans vikarie, då tjänsteinnehafvaren är tjänstledig. Lönen för rektor i Strömstad utgick, innan lönetillskottet beviljades, med 3,500 kronor. Så kom såsom lönetillskott dertill 250 kronor, summa 3,750 kronor. För rektors-tjensten i Strömstad har icke utgått ett enda öre mer än dessa 3,750 kronor. Af detta belopp har aflönats Rektor Leidesdorffs vikarie, och endast hvad som sedermera blef kvar har uppburits af den ordinarie innehafvaren af tjensten. Inga statsmedel från annat håll hafva således användts, vare sig för den ene eller andre. Det fall, som nu föreligger, har alltså intet att göra med de fall, hvarom talaren på kalmarbänken yttrat sig och angående hvilka han i forna dagar framställt reservation i Konstitutions-Utskottet.

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

Herr Abr. Rundbäck: Af Herr Statsrådets upplysningar torde alldeles tydligt framgå, att Rektor Leidesdorff betalt sin vikarie allt hvad han enligt lag varit skyldig att betala, och att de tjenstgöringspenningar, som staten beviljat att utgå, kommit vikarien till godo utöfver det, som rektor sjelf varit skyldig att betala.

Vidare är det alldeles tydligt, att staten här icke gjort någon förlust, eller att något utbetalts mera än Riksdagen för ändamålet anvisat. Under sådana förhållanden kan jag för min del icke finna, att någon giltig anledning förekommit till anmärkning, hvarför jag, tvärt emot yrkandet från kalmarbänken, ber att få framställa det yrkande, att memorialet i denna punkt utan vidare lägges till handlingarne.

Herr Norén: Jag vill medgifva, om det är så som Herr Statsrådet upplyst, att af statsmedel icke utgått mer än som till tjensten varit anslaget. Men att den tjenstgörande vikarien fått dessa penningar, det är något, som man icke kan se af handlingarne, ty han har verkligen reqvirerat penningarne, men ej fått dem, utan de hafva i stället på requisition utbetalats till den ordinarie innehafvaren af tjensten. Således kunde icke Konstitutions-Utskottet veta, huru vida vikarien fått penningarne, ty då han begärde dem, blef detta, som sagdt är, nekadt. De utbetalades i stället, på sätt jag redan nämnt, till den ordinarie tjenstemannen, och hvad han gjort med dem kan man ej se af handlingarne.

Jag har blott velat upplysa om detta.

Herr Carl Ifvarsson: Jag har egentligen begärt ordet för att instämma med min granne och länskamrat. I likhet med honom finner jag nemligen den af reservanterna upptagna frågan om väghållningsskyldigheten vara af den stora vikt, att det hade varit önskligt, om Utskottets majoritet framlagt densamma för Riksdagen. Den fråga Utskottet framlagt är af mycket underordnad art, och jag tror, att man mycket väl kan i afseende å den nöja sig med det förslag Herr Danielson väckt. Längre vill åtminstone icke jag gå i denna sak, men hade det varit fråga om väghållningssaken, så tror jag att man bort vidtaga de kraftigaste åtgärder man kunnat. Ty der

Är icke allenast fråga om hvad som kan anses lämpligt i ett fall eller icke; frågan gäller mera, nemligen om man skall kunna trygga sig till allmän lag eller icke. Det är af mycket stor betydelse, om en Konungens rådgifvare skulle tillstyrka Konungen att intränga på ett område, der Riksdagen bör vara med, eller den allmänna lagstiftningen, genom att tolka hvad som är allmän lag såsom hörande till den ekonomiska lagstiftningen. När sådant inträffar, är det betänkligt, och Riksdagen bör med allvar protestera deremot. Jag hoppas att för framtiden icke något sådant vidare skall komma i fråga. När Utskottet icke gjort någon framställning i denna sak, kan intet vidare åt densamma göras, men man måste beklaga, att majoriteten af Utskottet icke framlagt frågan. Reservanterna hafva gjort sitt bästa, men hafva naturligtvis ej mera förmått än de gjort genom att i sin reservation upptaga frågan. Intet är således att vidgöra, men en hög protest anser jag böra i Riksdagen uttalas i denna fråga både hvad angår det ekonomiska och lagenligheten.

(Forts.)

Häruti förenade sig Herrar *Magnusson, Folke Andersson, Sjö, Sven Andersson, O. B. Olsson* och *Björkman*.

Vidare anförde

Herr Sam. Johnson: Beträffande den föreliggande frågan om anmälan för Riksdagen, enligt 107 § Regeringsformen, har af flere talare sagts, att det vore beklagligt att behöfva använda denna §, och för min del skulle jag visserligen finna det lämpligt, om något annat medel finnes i dylikt fall än detta tunga batteri, helst det visserligen vore hårdt, om Riksdagen beslöte en sådan skrifvelse, som omförmäles i denna paragraf. Men då intet annat medel finnes, har jag, för min del, ansett det vara skäl i att Utskottet gjorde en sådan anmälan till Riksdagen. Visserligen har Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet här yttrat, att staten icke förlorat ett öre på denna sak, och detta tror jag också är fullkomligt sant, men något sådant har ej heller påståtts af Konstitutions-Utskottet, der en sådan fråga icke förelåg, utan Utskottet har framställt sin anmärkning på grund deraf att, sedan vikariens ansökning om lönetillskottet afslagits, Kongl. Maj:t bifallit den ordinarie innehafvarens af tjensten begäran om utanordnande af samma lönetillägg. Det synes nemligen, att, om någon skulle vara berättigad utfå lönetillskottet, hade det bort vara den, som gjort tjensten. Annars skulle ju kunna hända, att en rektor eller lektor skulle efter godtycke eller aftal med sin vikarie lemna denne vikariatsarfvo. Men då bestämda tjänstgöringspenningar finnas, är det väl rättvisast, att vikarien erhåller dessa.

Jag skall emellertid icke vidare yttra mig om denna fråga, utan öfvergå till en annan. Som herrarne finna, har jag deltagit i reservationen i fråga om den af flere talare omnämnda väghållningsfrågan, och jag ber att få nämna anledningen, hvarför jag velat, att denna fråga skulle komma till Riksdagens kännedom. Jag anser visserligen icke frågan vara af den beskaffenhet, att detta tunga batteri skulle

behöfva användas, men det skulle vara ganska beklagligt, om ett dylikt beslut från vederbörandes sida skulle få blifva ett prejudikat. Åtminstone på den ort jag tillhör har vägunderhållningsskyldigheten bestämts så, att den, som vid vägindelningen fick den mest trafikerade vägen, fick mindre vägloft att underhålla, och den åter, som fick mindre trafikerad vägsträcka, erhöll en större vägsträcka att underhålla; på somliga ställen kan vägsträckan sålunda uppgå ända till $\frac{1}{2}$ mik. Under tidernas lopp hafva emellertid förhållandena betydligt ändrats, särskildt genom jernvägarnes anläggning, så att den, som förr hade en mera trafikerad väg att underhålla, erhållit en mindre trafikerad och tvärt om. Till följd af dessa förhållanden, som åtminstone ega rum i den ort jag tillhör, försäkrar jag herrarne, att, om Kongl. Maj:ts ifrågavarande beslut skulle komma att utgöra ett prejudikat för framtiden, skulle mängen hemmansegare få gå från sin gård, emedan han icke kunde stå ut med ett så drygt onus. Jag är visserligen en vän af goda och präktiga vägar, något som väl litet hvar önskar, men jag hoppas dock, att vår ärade regering icke vidare skall godkänna underordnade myndigheters dylika beslut eller tillåta att sådana beslut framkomma, förr än en ny väghållningslag kommer till stånd, baserad på billigare och rättvisare grunder än den nu gällande. Det vore nemligen beklagligt, om man, innan den tiden kommer, framkomme å nyo med något sådant, som nu varit i fråga. Det var blott detta jag velat yttra för att få till protokollet nedlagd min protest i afseende å sist omnämnda fråga.

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.*
(Forts.)

Herr Winkrans: Då den ställning, hvaruti jag står till denna fråga, är af en mycket granlaga beskaffenhet, hade jag icke ämnat taga till ordet i densamma; men då den förevarande diskussionen i ett par punkter synes mig hafva gifvit anledning till något missförstånd, anser jag mig skyldig att lemna några upplysningar för att om möjligt klargöra frågan.

Förhållandet är ju, att Riksdagen för åren 1882, 1883 och 1884 på extra stat gifvit de ordinarie lärarne större eller mindre lönetillägg, men det har alldeles icke varit fråga om att vikaries aflöning skulle i någon mån förändras hvarken till det bättre eller sämre; och således är den frågan icke nu före. Jag vågar därför påstå att, om Chefen för Ecklesiastikdepartementet hade tagit sig före att lemna åt vikarien den löneförhöjning, som blifvit den ordinarie läraren beviljad, han då skulle hafva handlat olagligt, ty Riksdagen har icke beviljat annan ersättning åt vikarie än den, som bestämmes i 1872 års författning, deri stadgas att dylika lärare, i fall de genomgått så väl fullständig kurs vid universitetet som profår, erhålla ett arvode af 1,500 kronor för läsår, men att de, som icke genomgått fullständiga prof, skola åtnjuta ett dylikt af endast 1,200 kronor. Till dessa löneförhöjningar kommer för de vikarier, som bestrida rektorstjenst, ett extra tillägg af 750 kronor vid de högre läroverken, 600 kronor vid Stockholms femklassiga läroverk, 450 kronor vid de femklassiga i landsorten och 250 kronor vid de två- och treklassiga läroverken, allt per läsår. Enligt hvad som genom hithörande handlingar ådagaläggas, har Rektor Leidesdorffs vikarie

Angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll. fått uppbära 1,200+250 kronor — således allt, hvartill han varit berättigad. Deremot har chefen för Ecklesiastikdepartementet tydligt och klart visat — hvad som ock är af Utskottet medgifvet — att det lönetillägg, som beviljades 1882 och som icke var mer än hälften så stort som den för detta ändamål nedsatta komitén ansåg vara det rigtiga, är att betrakta såsom tjänstgöringspenningar till den ordinarie lönen, likasom tjänstgöringspenningar tilläggas löner inom alla andra corper, så väl civila som militära. Det är icke något annat som här blifvit gjordt. De, som gjort anmärkningen, synas vilja påstå, att dessa tjänstgöringspenningar skulle hafva afdragits från lönen och antingen lemnats som ett tillskott att öka vikariens arvode eller ock indragits till statsverket. Sådant har aldrig varit Riksdagens beslut.

Jag anser det således vara alldeles rätt att till upprätthållande af rektorstjensten i Strömstad hafva utbetalats 3,750 kronor, fördelade på sätt författningarne bestämma, och jag ber därför att få sluta med att instämma i Herr Abraham Rundbäcks yrkande på betänkan-dets läggande till handlingarne.

Herr A. P. Lind: Herr Talman! Mine Herrar! Våra folkskoleinspektörer, som merendels derbredvid äro rektorer eller lektorer, synas mig kunna tillvägagå huru som helst i hvad de afse att för-öka sina betydliga årsinkomster. Det är icke mer än 2 år sedan vi hade ett exempel på, hur en folkskoleinspektör från norra delen af riket uppgjorde sina reseräkningar på det sätt, att han fick öfver 400 resdagar under ett år; om jag ej missminner mig, voro de upp-tagna till 433, och detta fick passera, utan att Riksdagen vidtog någon åtgärd till hämmande af ofoget. Nu har folkskoleinspektören Leidesdorff, som tillika är rektor vid läroverket i Strömstad, från hvilken sistnämnda syssla han under flera år nära nog uteslutande haft tjänstledighet, likväl sökt och af Kongl. Maj:t blifvit tillerkänd lönetillägg för år 1884. Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastik-departementet har bland annat yttrat, att Leidesdorff handlat oegen-nyttigt, men jag uppfattar Leidesdorffs tillvägagående tvärt om för i högsta måtto egennyttigt, och anser, att Utskottet har haft fullt skäl för sin anmälan, hvarför jag yrkar tillämpning af 107 § Regerings-formen.

Jag beklagar att Utskottet ej inkommit med minst likadan an-mälan om Statsrådet och Chefens för Civildepartementet åtgörande att tillstyrka Kongl. Maj:t att döma en hemmansegare att med sönder-lagen sten laga sina vägstycken. Skulle detta prejudikat lända till efterföljd för vederbörande vägsyningsförrättare, och komma att tillämpas inom den ort jag representerar, så skulle alla derinom vägbyggnadsskyldige totalt blifva ruinerade — ja, hela deras fasta och lösa egendom skulle ej på långt när kunna betäcka dylika kost-nader.

Herr Ljungman: Talaren på göteborgsbänken, som yttrade sig nyss, tyckes icke hafva rätt uppfattat saken. Här föreligger en principfråga, nemligen om den lönetillökning, som 1882 och följande

år beviljades af Riksdagen, skall få utdelas under namn af *tjenstgöringspenningar* till personer, som *icke* tjenstgöra; det är frågan. Dessa penningar hafva enligt regeln tilldelats den ordinarie innehafvaren af tjensten, när han tjenstgjort, eller vikarien, när sådan användts. Men i det här ifrågavarande och liknande fall hafva tjenstgöringspenningarne tilldelats en ordinarie tjenstinnehafvare, som *icke* tjenstgjort, utan haft ledighet för att sköta en mera lönande befattning än lärarebefattningen. Vi böra noga fästa oss vid denna sak, ty det är icke utan vigt, att en lönetillökning, som Riksdagen beviljat, varder utdelad på klokare sätt, än här skett, med hänsyn till möjligheten att utverka en ytterligare lönetillökning eller reglering framdeles, när sådant en gång kommer i fråga. Jag är fullt öfvertygad om, att statsrådet och chefen för Ecklesiastikdepartementet i denna fråga handlat efter bästa öfvertygelse och såsom han ansett vara det enda rätta, men det hindrar icke, att andra personer kunna se frågan från en annan vida riktigare synpunkt samt hafva iin *bättre* skäl för sin åsigt; — och det är detta jag velat framhålla.

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.
(Forts.)*

Herr Jansson i Krakerud: Blott några få ord med afseende på makadamiseringen.

Vägbyggnadsskyldigheten äfvensom det i laga ordning hemmansägare ålagda underhållet af vägarne har i följd deraf, att det förr icke fans någon särskild industri, som behöfde använda landsvägarne i den stora utsträckning, som nu är fallet, redan blifvit ett mycket betungande onus. Skulle nu förfaringssättet att i smyg påtvinga egendomsägarna makadamiseringsskyldigheten, så skulle det leda till ganska betänkliga följder, åtminstone på åtskilliga orter.

Bergsbruket, som för sina tyngre effekter behöfver goda landsvägar för frakter till och från jernvägarna, hafva stora fordringar, men inga skyldigheter. Det är sant att några bruksegare insett, att jordbrukaren, som har sig ålagdt underhållet af de allmänna vägarne, äro orättfärdigt betryckta deraf, hvarför desse af ren barmhertighet bidraga till underhållskostnaden, men de flesta bruksegare handla deremot allt annat än ädelmodigt. Skulle nu regeringens åtgörande få blifva prejudikat, så skulle ofta en stackars bonde få veta hvad det vill säga att stå rättslös i detta hänseende mot en kitslig länsman. Det är, som herrarne veta, icke alltid, som vederbörande lägga fingrarne emellan i slika fall. Utan att förneka, att denna makadamisering kan på en del ställen ställa sig jemförelsevis billig för framtiden för de vägunderhållningsskyldige, vågar jag dock påstå, att det på andra ställen komme att verka derhän, att folk få gå ifrån både hus och hem. Utan att pålägga ifrågavarande makadamiseringsskyldigheten lider jordbrukaren redan ganska mycket af det kostsamma vägunderhållet, och man väntar i allmänhet på, att lagstiftningen skall göra något för att få äfven denna orättvisa utjmnad.

Herr Johansson från Kalmar: Så vidt jag kunnat finna, har Konstitutions-Utskottet icke ifrågasatt, att dessa tjenstgöringspenningar

Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.

(Forts.)

gar, som blifvit utbetalda till Rektor Leidesdorff, skulle besparats statsverket. Dertill gifver icke heller den bestämmelse Riksdagen meddelat vid lönetilläggens beviljande någon anledning. Konstitutions-Utskottets och allas mening tyckes varit, att de skolat utbetalas, men till den, som förrättat tjensten såsom rektorns vikarie. Det synes icke af handlingarna, att vikarien uppburit dessa tienstgöringspenningar. Konstitutions-Utskottet har således varit i ovisshet, om han fått sin rätt. Felet, som är begånget, består således deri, att icke vikarien fått utqwittera dessa penningar, och att vederbörande uppburit dem. Men hvem har begått detta fel? Icke är det statsrådet, utan domkapitlet eller den myndighet, som disponerat penningarna och utbetalt dem, hvilken följaktligen äfven bort tillse att rätter man fått dem. Nu har Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet upplyst, och det är erkändt, att vikarien ändock fått sin rätt. Således har han icke något att beklaga sig öfver. Och då Konstitutions-Utskottet medgifvit, att penningarna skolat utbetalas, har man icke att ställa regeringen, som tillåtit deras utbetalande, till något ansvar, utan domkapitlet, som icke tillsett, att rätter man fått lyfta dem. Ty jag tror att det alltid varit praxis, att vikarien utqwitterat penningarna och icke platsens ordinarie innehafvare. Under sådana förhållanden kan jag icke annat än på det varmaste instämma — och jag skulle tycka mig handla underligt, om jag icke gjorde det — i hvad Herr Abraham Rundbäck yrkat.

Herr Anderson i Tenhult: Jag har begärt ordet för att yttra mig rörande reservationen i vägfrågan. Jag har för min del ansett, att vägunderhållningsbesväret är en skattefråga, omgärdad dessutom af allmän lag. Denna lag tillkom under de tider, då man lade alla skattebördor på jordbruket. Dessa hafva icke blifvit pålagda efter jordens skatteförmåga, utan fördelats efter hemmantalet, hvilket, hvad värdet beträffar, är mycket olika. Berättigade klagomål häremot hafva också ständigt låtit sig höra. Riksdagen har i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 14 Maj 1876 anhållit om förslag till stadgande angående väghållningen på landet, i syfte att lindringar i detta besvär kunde jordbruket beredas. Huru Riksdagens önskan i detta fall blifvit tillgodosedd kan man finna af reservationen. Kongl. Maj:t tillsatte visserligen en komité, som hade att utarbete förslag. Denna komité inkom den 14 December 1880 med sitt betänkande, hvilket sedermera remitterades till landstingen, hvilka hade att till 1881 eller 1882 inkomma med sina yttranden i ärendet. Efter denna tid synes saken hafva fallit i glömska, ty ingenting har sedan vidgjorts, utan i stället hafva svårare bördor lagts på de väghållningsskyldige.

Jag har endast velat framhålla dessa betänkligheter, men något yrkande har jag icke att framställa.

Herr Rydin: Då jag läste detta betänkande, gjorde jag mig den frågan: hvad innehåller det? och jag fann, att det innehöll intet tydligt yttrande af Konstitutions-Utskottet. Det heter, att Konstitutions-Utskottet funnit ett ärende vara af den beskaffenhet, att det samma borde jemlikt 107 § Regeringsformen för Riksdagen anmälas

Hvad säger då denna paragraf? Den säger, att Konstitutions-Utskottet skall för Riksdagen anmäla, om en eller flere af Statsrådets ledamöter uti deras rådslag om allmänna mått och steg icke iakttagit rikets sannskyldiga nytta, eller att någon föredragande icke med oveld, nit, skicklighet och drift sitt förtroendeembete utöfvat. Har Utskottet gjort det? Nej! Man blir icke slug på hvad Utskottet vill. Man vet icke, om häri ligger ett påstående, att samtliga Statsrådets ledamöter icke iakttagit rikets sannskyldiga nytta, eller att föredragande departementschef gjort sig skyldig till bristande nit, oveld och skicklighet. Att därför bifalla det förslag, som framstälts af en talare på kalmarbänken, blefve en omöjlighet, då man icke vet, hvad Konstitutions-Utskottet vill. Huru skall man då kunna påstå, att det finnes »giltig anledning» till anmälan? Frågar man sig, hvad skall man då komma till för resultat? Så svaras: Jo, till det att Konstitutions-Utskottet gått vilse vid denna punkt; det skulle gått till riks-rätten med tillämpning af Regeringsformens § 106. Det har under debatten yttrats, att föredraganden tillstyrkt ett beslut, som står i strid med Riksdagens beslut om anordnande af medel till löneförbättring åt lärarne. Det är detta anmärkningen gäller, och enligt 106 § Regeringsformen skulle det då ovilkorligen åligga Konstitutions-Utskottet att anhängiggöra åtal inför riks-rätt, så att så väl kälande som svarande finge saken utagerad inför behörig domstol. Ett tydligt bevis på, huru origtigt Konstitutionsutskottet i detta fall förfarit, utgör hela denna debatt. Den ene påstår ett, den andre ett annat angående det faktiska i frågan. Jag har genomläst detta betänkande och funnit Riksdagens åberopade beslut vara, att medlen skulle utanordnas efter de grunder, som angifvits i statsrådsprotokollet, vidfogadt den Kongl. propositionen 1882. Deri säges, att medlen skulle anordnas för verklig tjänstgöring. Hvem kan då tolka hvad detta verklig tjänstgöring betyder bättre än den, som undertecknat denna proposition, och han har sagt, att dermed menas tjänstgöring under den tid, då det icke är ferier. Vidare har det sagts, att medlen utbetalts till Rektor Leidesdorff, men på sidan 4 står, att Kongl. Maj:t beslutat, att domkapitlet egde, att till *vederbörande* utbetala ifrågavarande lönetillägg. Hvem är då vederbörande? Jo, det är den, för hvilken Rektor Leidesdorff begärt att medlen skulle utanordnas, och strax förut står, att han har begärt deras utanordnande för sin vikarie. Det är sålunda klart, att lönetillägget requirerats för att utbetalas till vikarien. Sjelfva saken är således efter denna debatt klar beträffande det sätt, på hvilket regeringens beslut tillämpats. Här är således endast ett juridiskt spörsmål, huru vida statsrådet tillstyrkt ett regeringsbeslut, hvarigenom medlen användts på annat sätt än Riksdagens beslut. I 106 § Regeringsformen är uttryckligen sagdt, att Konstitutions-Utskottet då *skall* besluta åtal. I § 65 Regeringsformen säges, att de medel, som blifvit beviljade, icke få användas annorlunda, än fastställt blifvit; varande Statsrådets ledamöter ansvarige, om de låta afvikelse derifrån ega rum. I ansvarighetslagen för statsrådets medlemmar bestämmes embetets förlust för Statsrådsledamot, som tillrätt Kongl. Maj:t att låta utanordna medel i strid emot Riksdagens beslut. Således inser jag icke huru det under sådana förhållanden skulle

Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.
(Forts.)

Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.

kunna vara möjligt att fatta ett så beskaffadt beslut, som det af den ärade representanten från Öland föreslagna och hvilket skulle innehålla uttalande, att Konstitutions-Utskottet haft giltig anledning till denna anmälan, då i stället efter grundlagens tydliga föreskrift Konstitutions-Utskottet bort åtala vederbörande statsråd inför riks rätt.

(Forts.)

Hvad själfva saken beträffar, ber jag att få erinra om hvad som står att läsa på sidan 4 i utskottsbetänkandet, nemligen att medlen blifvit anordnade i enlighet med den *tolkning* vederbörande föredragande gifvit ordet *verklig tjänstgöring*. I sammanhang härmed vill jag påminna, att under debatten om bestämmelserna rörande utbetalande af dylika vikariatsarfvoden ansågo somliga obilligt, att skollärare icke skulle i likhet med andra tjänstemän få tillgodoräkna sig ferier, så att tjänstgöringspenningar fördelades på så väl ferierna som lärotiden, utan att tjänstgöringspenningarnes åtnjutande med afseende å skollärare så inskränktes, att, under det andra statens tjänstemän under ledighet afstodo endast $\frac{1}{12}$ deraf per månad, så skulle skollärare afstå $\frac{1}{9}$ för hvarje månad åt sina vikarier.

Hvad Herr Lind nyss yttrade hade jag svårt att uppfatta, emedan hans yttrande var synnerligen oredigt. Men så vidt jag fattade honom rätt, så ansåg han att Konstitutions-Utskottets utlåtande var otydligt, hvilket, såsom sagdt, hans anförande också tycktes mig vara, samt att han för sin del ville, att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj: t med begäran om entledigande af ett visst statsråd. Jag förmodar att han menade, att detta skulle ske enligt 107 § Regeringsformen, men jag upprepar att jag ej fullt förstod hvad han menade. Hela oredigheten i denna debatt beror i min tanke på det förhållande, att icke Konstitutions-Utskottet tillämpat 106 § Regeringsformen, hvartill förevarande fråga ovilkorligen hör, utan har använt den 107:de.

Jag instämmer för öfrigt i deras yrkande, som hemställt, att Konstitutions-Utskottets betänkande måtte läggas sans phrase till handlingarna.

Herr *Toll* instämde med Herr Rydin.

Herr Norén: Anledningen för mig att begära ordet har varit min önskan att gifva till känna, att jag för min del anser Herr Statsrådets och Chefen för Civildepartementet åtgärd att ålägga Hallengren att laga sin väg med makadamiserad sten bort i min tanke, såsom stridande mot allmän lag, föranleda Konstitutions-Utskottet att derom göra anmälan hos Riksdagen. Denna åtgärd strider icke allenast emot ekonomisk lagstiftning, utan emot allmän lag, ty 25 kap. Byggningabalken innehåller bestämmelserna om vägbyggnadsskyldigheten och huru den skall fullgöras. Då der föreskrives att vägar skola lagas med sand och grus, anser jag det vara ett våld emot enskild mans rätt att ålägga en väghållningsskyldig att laga sin väg med sten. Emellertid kom jag med min åsigt inom Utskottet i minoritet, men jag har velat säga detta, emedan jag anser den omnämnda åtgärden vara en kränkning af allmän lag och enskild mans rätt.

Herr Hedin: Om representanten från Upsala funnit oredighet i denna debatt, så har han mindre än någon annan rätt att skylla den på Konstitutions-Utskottet och mindre än någon annan har han rätt att säga att Konstitutions-Utskottet *gått vilse*. Ty jag skall visa, att oredigheten kan komma derifrån, att en person i likhet med honom aldrig kan göra klar för sig sjelf sin egen uppfattning af 106 och 107 §§ Regeringsformen, och under sådana förhållanden tillåter jag mig tillägga att, om Konstitutions-Utskottet gått vilse, är det icke han, som skall visa det rätt. Säsom ledamot i 1874 års Konstitutions-Utskott anmärkte den ärade professorn från Upsala i en reservation, afgifven med samma rätt som reservationerna till detta betänkande och i samma syftning som Konstitutions-Utskottets majoritets anmärkning denna gång, att alla de i Regeringsformens 38 § föreskrifna villkor för att en från konungen utgången expedition skall anses lagligen utfärdad blifvit lemnade å sido af chefen för Ecklesiastikdepartementet. Men den värde reservanten talar *icke* om att han i Utskottet yrkat, att Utskottet skulle ställa dävarande chefen för Ecklesiastikdepartementet, Statsrådet Wennerberg, inför riksrätt.

Angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

Det var i öfrigt icke med anledning af representantens från Upsala yttrande jag begärde ordet; jag hade gjort det förut. Jag ville nemligen tacka den ärade talaren på kalmarbänken. Han har beredt mig ett tillfälle, ett nöje, som jag näppeligen någonsin förut haft och som jag fruktar kanske icke någonsin återkommer, hvadan jag skyndar att gripa det i flykten. Han har beredt mig tillfälle att försvara — ett domkapitel. Han sade att icke chefen för Ecklesiastikdepartementet, utan domkapitlet i Göteborg bure ansvaret för den klandrade åtgärden. Om så är, så anhåller jag att såsom en förmildrande omständighet få anföra, att det synes mig vara förlätligt att domkapitlet i Göteborg, lika med åtskilliga andra domkapitel, icke kan begripa hvad ingen människa kan förstå; ty när vi komma in på detta område, till frågan om de till domkapitlet angående 1882 års lönetillägg utgångna cirkulär och de bref, som utgöra tillämpningen af dessa cirkulär, då störtar man i det yttersta mörkret.

Om, Herr Talman, jag hyste samma uppfattning som flertalet af Riksdagens och Regeringens ledamöter och som allmänheten, med ett ord den vanliga uppfattningen af Konstitutions-Utskottets granskningsrätt och pligt, skulle jag icke allenast icke yrkat någon anmälan enligt 107 § eller med min röst bidragit dertill eller reservationsvis anmält någon anmärkning, utan ej ens med ett ord deltagit i denna diskussion.

Jag har tillåtit mig, såsom Herr Talmannen behagade observera, att inleda min reservation till det föreliggande betänkandet med att uttala en afvikande mening i fråga om den granskningsrätt, som är Konstitutions-Utskottet uppdragen enligt 107 § Regeringsformen, och ber nu att muntligen få eftertryckligt betona, att framställandet af en anmärkning icke får tolkas såsom någon fiendtlighet eller något begär att ställa till skandal vare sig mot den mycket ärade chefen för Ecklesiastikdepartementet eller någon annan ledamot af Konungens Råd.

Angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll. (Forts.)

Hvad sjelfva saken beträffar, har jag i min reservation angifvit, hvarför jag deltagit i Konstitutions-Utskottets beslut att anmäla det förevarande målet rörande Rektor Leidesdorff, och tillika tillkännagifvit att jag icke i allo delar Utskottets åsigt. Jag har sagt och jag vidhåller — jag trotsar hvem det vara må att vederlägga denna min åsigt — att, sedan år 1882 Riksdagen blott beviljat hälften af den löneförbättring, Kongl. Maj:t begärt, och dessutom på extra stat uppfört det minskade beloppet, den i statsrådsprotokollet angifna, i afseende på lärarne nya principen: fördelning i lön och tjänstgöringspenningar måste anses hafva förfallit. Derför har jag anfört skäl, som återfinnas på 18 sidan af betänkandet i min reservation, och jag vill dertill lägga den omständighet, att under andra förutsättningar blir följden den, att den då beviljade löneförbättringen, som kontinuerats åren 1883 och 1884, icke skulle leda till någon den ringaste hjälp för de lärare, som på grund af sjukdom fått ledighet från sin tjänst, hvilket synes mig vara rent af orimligt. Den skulle deremot leda till en förbättring i löneinkomster icke blott för dem, som för resor och dylikt, med ett ord för s. k. enskilda angelägenheter, fått tjänstledighet, utan äfven och i synnerhet för dem, som få ledighet för att sköta en annan, med större inkomster förenad befattning. En sådan inkonsequens vänder sig mot sjelfva principen, så att det är klart att grunden, fördelningen i lön och tjänstgöringspenningar, måste hafva förfallit i och med det att Riksdagen icke antog den Kongl. propositionen.

Nu inträffar visserligen, att i Riksdagens beslut står angifvet, att beloppet beviljas för att användas till löneförbättring för lärare med iakttagande af de i statsrådsprotokollet angifna grunder. Ja väl, men om dessa grunder icke kunna tillämpas sådana de finnas angifna i statsrådsprotokollet, då är det klart att Riksdagen icke i det ögonblick, då beslutet fattades, insåg följden af de i Kongl. propositionen vidtagna ändringarna; och häraf slutar jag, såsom jag redan anfört, att det riktiga hade varit, att ecklesiastikministern framlagt en förnyad proposition till 1883 års Riksdag, i hvilken detta förhållande påpekats och föreslagits till rättelse. Så har icke skett. Chefen för Ecklesiastikdepartementet har ansett sig kunna tillämpa principen af fördelning i lön och tjänstgöringspenningar sedan sjelfva grunden för denna fördelning förfallit, hvilket förfarande synes mig godtyckligt.

Vidare, när det sedermera visat sig, såsom jag nyss påpekat, att de underordnade myndigheterna, som skolat tillämpa Kongl. Maj:ts genom cirkulär från Ecklesiastikdepartementet meddelade beslut, icke varit i stånd att uppfatta saken så som chefen för Ecklesiastikdepartementet velat hafva saken uppfattad, så har chefen för Ecklesiastikdepartementet icke desto mindre begagnat samma obegripliga uttryckssätt och ord i cirkulären af 1883 och 1884, hvilket jag finner vara högst besynnerligt. Nu har väl, beträffande det af Konstitutions-Utskottet särskildt anmälda fallet, chefen för Ecklesiastikdepartementet i sitt första yttrande sagt att det är en själfklar sak, att tjänstgöringspenningarna skola utgå till vikarien och att han dervid intet annat gjort än att lika med Konstitutions-Utskottet draga den

klara konsekvensen deraf, att lönstillägget bör betraktas såsom tjänstgöringspenningar. Jag får med anledning deraf erinra, att i vår finansiella statsrätt det absolut icke finnes någon allmänt gällande definition på hvad med tjänstgöringspenningar skall förstås. Herr Talmannen behagade erinra sig, att i en följd af särskilda löneregleringar i den eller den staten, på det eller det embetsverket bestämts så mycket lön och så mycket tjänstgöringspenningar, och att dessa löneregleringar definierat för den gången hvad med tjänstgöringspenningar skall förstås; men att dermed skulle fastslagits en bestämd, allmängiltig regel i vår finansiella statsrätt, som Kongl. Maj:t skulle kunna äfven i fall, för hvilka den icke blifvit uttryckligen stadgad, åberopa och följa, såsom man följer en allmängiltig rättsregel eller åberopar en viss grundlagsparagraf, det bestrider jag. Det finnes icke något sådant allmänt stadgande, icke ett ord derom.

Herr Ecklesiastikministern nämde angående Rektor Leidesdorff, att det är ett af Göteborgs och Bohus läns landsting lemnadt folkskoleinspektörsarfvode, som gör att hans inkomst blifvit så stor. Ja väl, det kan gerna vara, men det är något annat, som gör att folkskoleinspektören blifvit i tillfälle att skaffa sig detta arfvode, och det är den nästan permanenta tjänstledighet, som han, på sätt domkapitet anmärkt, fått åtnjuta under hela sin tjänstetid; det är den omständigheten, som gör att jag icke vill erkänna den fullkomliga likheten emellan casus Leidesdorff och de öfriga casus, som finnas af Konstitutions-Utskottet antydda eller anförda. Det är någon skilnad mellan, å ena sidan, att en person får tjänstledighet för en kortare tid, för en termin eller ett läsår eller låt till och med vara något längre, och att han då, oaktadt han mottager en befattning, som inbringar honom någon ytterligare inkomst, får behålla sitt lönstillägg, och, å andra sidan, att en person under hela sin tjänstetid icke sköter sin tjänst, utan i stället en annan befattning, som är förenad med en ovanligt stor inkomst. När Kongl. Maj:t förbehållit sig att att pröfva och handla efter omständigheterna i särskilda fall, synes mig att Kongl. Maj:t bort taga hänsyn till detta, när frågan om Leidesdorffs aflöning afgjorts hos Kongl. Maj:t, ty Kongl. Maj:t kan icke komma och säga: »här finnes en af Riksdagen fastställd och eventuellt ofrånvikelig grund, efter hvilken jag måste handla». En sådan finnes icke och kommer icke att finnas, så länge detta system fortsättes, så länge icke Kongl. Maj:t hos Riksdagen gör framställning om att reda upp detta hittills outredliga trassel. Och härmed får jag efter denna långa inledning komma till den enkla anhållan, att Kammaren behagade lägga Konstitutions-Utskottets betänkande till handlingarna.

Herr Friherre Nordenskiöld: Herr Talman! Jag skall be att i korthet få angifva orsaken, hvarför jag i denna fråga inom Utskottet hyst en annan åsigt än mina kamrater från Andra Kammaren. Jag vill då till en början säga, att jag icke till fullo kan dela hufvudreservanten, Herr Hedins, uppfattning i afseende å den gransknings-skyldighet, som åligger Konstitutions-Utskottet. I fall det kommer i fråga att tillämpa 106 § Regeringsformen, d. v. s. för den händelse att ett brott mot grundlag eller allmän lag egt rum, då är den af

Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet forda
protokoll.

(Forts.)

Angående reservanten förordade rigorositet tydligen på sin plats, och icke bör fullbordad Kammaren tveka att fullgöra sin af grundlagen angifna pligt, om än granskning det maskineri, som derigenom sättes i rörelse, är föråldradt, förrostat af de i Statsrådet förda och tungt att sköta.

protokoll.
(Forts.)

Annorlunda förhåller det sig då fråga är om 107 § Regeringsformen, som stadgar huru förfaras bör då regeringen, utan att hafva begått något lagbrott, icke iakttagit rikets sanna nytta eller med nit och skieklighet fullgjort sina embetsäligganden. Då kan den af reservanten förordade rigorositet icke gerna tillämpas. Regeringen har årligen att afgöra tusentals olika mål, och hvar kan en sådan ideal regering finnas, som vid afgörandet af dessa, till största delen obetydliga ärenden alltid kan träffa det rätta eller det, som den allmänna opinionen för dagen anser vara rätt? Blir därför förfarandet vid granskningen af statsrådsprotokollen allt för minutiöst, riskerade man att de stora viktiga frågorna dränktes i gräl om småsaker, såsom t. ex. om anordningen vid inrättandet af ett litet filialpostkontor, om sättet för en väglagning på några hundra alnar m. m. Hvad särskildt lönetillägget af 250 kronor åt Rektor E. Leidesdorff beträffar, tyckes mig någon tillräcklig orsak ej förefinnas att på Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet tillämpa § 107 Regeringsformen därför, att han i denna intrasslade sak icke funnit den lösning, som en del personer må hända med skäl anser för den rätta. Vi veta allt för väl, att rättelse i ett dylikt missgrepp kan vinnas på annat sätt än genom anmälan af någon bland Statsrådets ledamöter på grund af 107 § Regeringsformen. Af hvad jag nu anfört torde det vara tydligt, att jag för min del måste instämma i yrkandet att Konstitutions Utskottets memorial utan vidare lägges till handlingarne. Jag skulle kunna sluta här, men ber få tillägga några ord.

Jag har i några år varit med i Konstitutions-Utskottet och varit vittne till den ifver, med hvilken Konstitutions-Utskottets ledamöter i de digra statsrådsprotokollen letat efter punkter, som skulle kunna föranleda någon anmärkning. Jag har jemväl varit i tillfälle att se, huru lönlöst och ofruktbart detta letande i de flesta fall varit. Under sådana förhållanden förefaller den anmärkning, som hufvudreservanten rigtat mot Konstitutions-Utskottet i det stycke af hans reservation, som inledes med fader Homeri namn, väl hård. En sådan beskylning är svår att bära, i synnerhet då den kommer från en ledamot af Kammaren med sådan erkänd rättskänsla, sådan politisk skarpsblick och sådan insigt i vårt konstitutionella lif som Herr Hedin. Men så farligt är det ej dermed, ty — för att ännu en gång låna en bild från Homeri verld — »rätt ofta rasar Achilles».

Herr Gustafsson: Jag begärde ordet med anledning deraf att en ärad talare på kalmarbänken yttrade, att det vore domkapitlets fel, att tienstgöringspenningarne blifvit utbetalda till rektor och icke till hans vikarie. Med anledning deraf vill jag erinra, att statsrådet och chefen för Ecklesiastikdepartementet i sitt första anförande yttrade, att dessa tienstgöringspenningar blifvit utanordnade till rektor, och att denne välvilligt afstått den till vikarien, hvilket han icke varit skyldig att göra. Sålunda har departementschefen sjelf erkänt, att det icke

varit domkapitlet, som begått felet, utan Kongl. Maj:t. Konstitutions-Utskottet har sålunda haft full befogenhet till den gjorda anmärkningen, och jag vill instämma med Herr A. P. Danielson i hans förslag till resolution, att detta betänkande med gillande af den gjorda anmälan lägges till handlingarne.

Talaren på upsalabänken har sagt, att 106 § och icke 107 § Regeringsformen i detta fall skulle vara tillämplig. Jag vill nämna, att just 107 § måste här tillämpas, ty om icke Herr Ecklesiastikministern rätt uppfattat Riksdagens mening med bestämmelsens tydliga föreskrift, huru med tjänstgöringspenningar skall förfaras, så har väl detta skett af bristande nit eller skicklighet. Följaktligen måste 107 § Regeringsformen och icke någon annan paragraf tillämpas.

Densamme talaren sade vidare, att icke mer än en åtgärd kan enligt § 107 vidtagas, men enligt paragrafens lydelse framgår dock, att två olika åtgärder kunna komma i fråga. Den första åtgärden är, att Konstitutions-Utskottet gör anmälan hos Riksdagen. Sedan kommer en annan åtgärd, som Riksdagen skall företaga, nemligen att skriva till Kongl. Maj:t. Derom vill jag dock icke nu vara med. Vidkommande slutligen de särskilda reservationerna med anledning af ärendet rörande vägunderhållet, så ber jag få instämma deruti, ty illa vore, om ett sådant onus, som är så tungt, skulle kunna ibland af Kongl. Maj:t föreskrivas. Tydligt står det ju i 25 kap. 6 § Byggningsbalken: »Vägar skola fyllas och höjas upp med sand och grus». Der står ju ingenting om den moderna makadamiseringen, och svårt kan det vara, om Kongl. Maj:t på trakter, der makadamisering icke kan åstadkommas, skulle säga: här skall makadamiseras. Med lika rätt skulle ju då Kongl. Maj:t kunna säga, att vägar skola stensättas eller att broar skola byggas af jernbalkar etc. Jag tror att det alltid är bäst, om man alltid håller sig till lagens föreskrifter och icke gifver godtycket spelrum.

Herr A. P. Lind: Då Herr Professor Rydin sade sig ej kunna fatta mitt yrkande, har jag nödgats åter begära ordet, och vill jag då först begagna tillfället att åt Utskottet hembära min tacksamhet för den anmälan som skett, samt äfven tacka reservanterna för de upplysningar de lemnat uti andra regeringsåtgärder, och på samma gång beklagar jag att vår i öfrigt allmänt aktade och humane ecklesiastikminister råkat i denna klämma för Herr Leidesdorffs oblyga begäran, hvilken Göteborgs domkapitel till heder hade afstyrkt; men likväl blef Leidesdorffs anhållan af Kongl. Maj:t gynnad med dess nådiga bifall.

Enligt min uppfattning bör icke representationen titta genom fingrarne i frågor, och allra minst af beskaffenhet som denna, emedan det är tydligt ådagalagdt, att Leidesdorffs för förra året erhållna lönetillägg eller tjänstgöringspenningar, hvilket man än benämner detta, blifvit beviljade tvärt emot så väl af Riksdagen förut fattade beslut som derpå grundade, af Kongl. Maj:t utfärdade cirkulär.

Jag skall nu försöka, så godt jag kan, göra mitt yrkande klart för Herr Professor Rydin, och som professorn uppläste en del af 107 § Regeringsformen, men ej iakttog att läsa det moment han

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

citerade till slut, så tar jag mig friheten att fortsätta der Herr Professorn slutade. Det lyder vidare: »ege då Utskottet att sådant tillkännagifva för Riksdagen, hvilken, om den finner rikets väl det kräfvä, kan hos Konungen skriftligen anmäla sin önskan, att han ville ur statsrådet och ifrån embetet skilja den eller dem, emot hvilka anmärkning blifvit gjord.» Detta är mitt yrkande, och hvartill Utskottet med sitt tillkännagifvande tydligt åsyftat, och enär 107 § Regeringsformen är återopad för Utskottets beslut, så bör ock tillämpningen blifva sagde grundlagsparagrafs bestämmelse.

Herr Herslow: Jag är en allt för stor vän af en liffull och pointerad stil för att jag icke med stort nöje skulle hafva genomläst Herr Hedins vid detta betänkande fögade reservation, men jag är på samma gång en allt för stor vän af, att grundlagens föreskrifter tillämpas både efter andan och bokstafven, för att icke anse mig böra öppet erkänna, att jag hellre skulle hafva sett dessa sidor bilagda hvilket annat skriftligt uttalande som helst, än ett Konstitutions-Utskotts betänkande. Ty de kränka enligt mitt förmenande den grundvigtiga bestämmelse, som i 107 paragrafen Regeringsformen finnes nedlagd, eller att Konstitutions-Utskottet — icke dess enskilde ledamöter — eger att till Kammaren göra anmälan om hvad Utskottet, icke hvem som helst af dess ledamöter, funnit allvarligt klander värdt vid någon regeringsåtgärd. Jag vet väl att man börjat, ja, till och med hunnit långt på vägen att gifva en, som det heter, liberalare tolkning åt denna bestämmelse; men den omständigheten, att Konstitutions-Utskottets grundlagsenliga rätt småningom börjat usurperas af Utskottets särskilda ledamöter, innebär icke för mig en sådan form af grundlagsförklaring, att jag för densamma skulle anse mig skyldig att böja min åsigt om hvad lag stadgar. På grund af denna min uppfattning skall jag icke fördrista mig att yttra mig om innehållet i reservationens särskilda punkter, huru frestande det än kunde vara, då innehållet i åtskilliga af dem är af den art, att just ett strikte följande af de principer, som der uttalas, enligt mitt förmenande skulle berättiga, nej nödga Utskottet att mot regeringen göra sådan anmärkning, som § 107 afser. Men, som sagdt, jag vill icke beröra innehållet. Det är den formella uppfattningen af Utskottets uppdrag, den uppfattning som i inledningen är nedlagd, det är mot den jag vill protestera, därför att den enligt min tanke skulle, om den accepterades, föra oss långt utom de gränser, som Regeringsformen här velat utstaka. Jag kan icke föreställa mig annat än att, om Utskottet skulle följa reservantens mening, den dag snart skulle komma, då, i stället för att, såsom reservanten spår, »den nu rådande småaktiga uppfattningen af Utskottets granskningsuppdrag skulle tillintetgöras», man just skulle skapa en sådan småaktig uppfattning. Ty hvad är afsigten med ifrågavarande 107 paragraf? Tydligen den att, äfven sedan konstateradt blifvit, att något skäl icke finnes att göra anmärkning efter 106 paragrafen Regeringsformen, Utskottet dessutom och derutöfver har att pröfva, huruvida Konungens ministrar i allmänhet handhaft regeringen i en god styrelses anda, iakttagit en vaken omtanke om rikets sannskyldiga nytta, rätträdig-

het, duglighet och nit; och, när *Utskottet* kommit till den uppfattningen att dessa egenskaper saknats, då göra anmälan derom till Riksdagen; men icke att enskilde ledamöter skola efter eget skön komma med anmälningar om smäsaker, så snart samme enskilde ledamot råkar hafva en annan uppfattning än vederbörande departementschef. Att, för att sådana anmärkningar i smäsaker icke gjorts i en mycket större utsträckning i forna tider, säga att *Utskottet* tagit sig en lång sömn och endast tillfälligtvis vaknat upp, det är att uppfatta vakenheten på samma sätt, som den vanligen gifver sig till känna hos små kinkiga barn, de der icke äro vakna, om de ej gifva olåt ifrån sig. Nu har jag visserligen hört talas om musikaliska små barn, hvilkas skrik låter riktigt vackert; men jag tror att sådana äro sällsynta undantag. Jag erkänner att denna reservation påmint mig något derom. Den är, som jag sagt, njutningsrik i sitt slag; men slaget!? Och då jag dessutom icke vet, om alla ledamöter af Konstitutions-*Utskottet* kunna bereda oss ens denna njutning, måste jag bestämdt protestera mot att sådana reservationer afgifvas — åtminstone af någon annan än denne reservant.

Hvad sjelfva saken beträffar, den sak som af *Utskottet* blifvit anmäld, biträder jag den uppfattning, Herr Hedin nyss uttalat. Det är omöjligt för hvar och en, som läst de omtalade, af Kongl. Maj:t utfärdade cirkulären, att komma till någon annan uppfattning af sakens innehåll än just den han uttalade, nemligen att, då Riksdagen, i stället för att antaga den Kongl. propositionen om elementarlärarnes lönerreglering, blott såsom tillfälligt lönetillägg beviljade ett mindre belopp, och sedan i en föga genomtänkt fras tillade, att detta Riksdagens beslut skulle tillämpas i enlighet med de grunder, som blifvit angifna för hela lönerregleringsförslaget, motsägelser och svårigheter vid tillämpningen i många särskilda fall skulle uppstå.

Kongl. Maj:t har efter min uppfattning tillämpat detta riksdagsbeslut så strikte formenligt rätt, som låtit sig göra; *Utskottet* har på ett sätt, hvarmed jag sympatiserar, velat, att det skulle tillämpas mera efter andan, mera efter billighetens pröfningsgrund än egentligen efter strikta former. Då jag emellertid häri omöjligan kan finna ringaste anledning till anmärkning af den här ifrågasatta arten, eller till någon skrifvelse till Kongl. Maj:t efter 107 § Regeringsformen, särskildt då jag icke vill i fråga om regeringshandlingar gifva anbefallande vitsord åt en alltid mer eller mindre godtycklig pröfning af billighetshänsyn gent emot det ärliga försöket att strikte tillämpa gifna riksdagsbestämmelser, ber jag att få biträda det af den förste och flera andra talare samt senast af den siste talaren framställda yrkande, att *Utskottets* betänkande måtte blifva utan fras lagdt till handlingarna.

Herr Rydin: Jag skulle icke begärt ordet, om jag icke blifvit uppkallad af en talare på stockholmsbänken. Jag har olyckligt nog i allmänhet råkat ut för att, så snart jag yttrar mig, han far ut mot mig personligen, än på ett, än på ett annat sätt. Jag tager nu saken helt lugnt och förklarar den så, att jag anser, att han icke har någon vidare mening dermed.

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.*
(Forts.)

Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.

(Forts.)

Hvad nu sjelfva saken beträffar, påpekade han, att jag 1874 haft den och den åsigten. Såsom herrarne veta, hafva i denna fråga åsigheterna brutit sig mot hvarandra på så många sätt, att man i en debatt flera år efteråt lätt förklarligt kan hafva kommit till en annan åsigt, än den man vid ett visst tillfälle många år förut varit en förkämpe för. Men nu ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att enligt Konstitutions-Utskottets memorial 1874 har jag icke ansett, att en statsrådsledamot borde på grund af den anmärkta åtgärden anmälas inför Riksdagen, utan det är i min reservation, som jag afslutat med ett enkelt tillkännagifvande att jag velat fästa uppmärksamhet på det der angifna förfarande af departementschefen. Min reservation afsåg Konstitutions-Utskottets beslut att låta den af mig gjorda anmärkningen förfalla. Jag yrkade i Konstitutions-Utskottet till och med, att 106 § Regeringsformen borde tillämpas. Om jag vändt mig mot Herr Hedins reservation och dervid visat, huru flera punkter af dem, som finnas upptagna i densamma, äro af beskaffenhet att 106 § Regeringsformen bort tillämpas, om regeringsåtgärden skulle föranleda till åtgärd, då hade han varit berättigad att göra anmärkning mot mig och mitt förfarande och kunnat säga, att jag förfarit olika i en likartad fråga nu och då, men då jag icke vändt mig mot reservationen, utan låtit den gälla hvad den kan inför Kammaren, har jag icke kunnat finna, att deri låge något slags frångående af mina åsichter. I fråga om rätten för en ledamot af Konstitutions-Utskottet att få reservera sig mot Utskottets beslut har den åsigten hittills alltid drifvits, att man ansett, att, så snart ett betänkande afgifvits af ett Utskott, har en ledamot af detsamma också rättighet att reservera sig mot Utskottets beslut. Om således Konstitutions-Utskottet skall afgifva ett betänkande, är det en klar sak, att en dess ledamot också har rätt att reservera sig mot detsamma, och dessa reservationer angå i allmänhet sådana saker, som ligga öppna för hvar man. Gemenligen äro de tillgängliga för offentligheten, alldenstund de finnas att tillgå i de särskilda statsdepartementen. Det finnes således ingenting, som hindrar en ledamot i Utskottet att, när en anmärkning gjorts vid den eller den punkten, säga, att han funnit eget att man ej låtit densamma föranleda till åtgärd; och häri gifver jag Herr Hedin rätt. Men hvad har detta år 1885 att göra med hvad jag tänkte 1874. Att framhålla detta blifver endast att uppkalla en personlig tvist oss emellan, och jag tror icke att Kammaren kan hafva något intresse deraf, utan vi böra hålla oss till den punkt, som nu här föreligger. Då frågas, om icke denna bör vara föremål för behandling eller gifva anledning till ett förfarande efter 106 § Regeringsformen, och det anser jag fortfarande att den bör. Såsom bevis härför hänvisar jag till de olika meningar och uppfattningar, som inom denna Kammare nu gjort sig gällande och som helt enkelt komma sig deraf, att saken icke kan till fullo utredas utan att man eger tillgång till alla hit-hörande dokument och att dessa varda juridiskt bedömda. Jag vill endast fästa uppmärksamhet på en sak, som så väl i sjelfva betänkandet som reservationerna spelat en stor rol, och det är, att man säger, att på detta sätt skulle man ju kunna gifva en lönetillökning

åt hvilken annan person som helst, hvilken likt Rektor Leidesdorff haft tjänstledighet, och en sådan skulle vara gynnad framför den, som haft tjänstledighet på grund af sjukdom. Huru förhåller sig härmed? Jo, den ordinarie blifver då skyldig att afstå blott en fjerdedel af lönen plus tjänstgöringspenningar, och denna lön fördelas på den tid, han är sjuk. Huru förhåller det sig nu med den person, som här är i fråga? Jo, han har varit skyldig att aflöna vikarien med 1,500 kronor, på det att vikarien måtte kunna tjänstgöra, utan att statens medel dertill toges i anspråk. Om deremot en person med 3,000 kronor i lön och en löneförbättring af 250 kronor blefve sjuk, har jag räknat ut, att han i detta fall skulle utgifva 562 kronor 50 öre plus 250 kronor, eller tillsammans 812 kronor 50 öre, under det han i andra fallet får afstå 1,500 kronor plus 250 kronor eller 1,750 kronor till vikarien.

Herr Gustafsson nämnde, att departementschefen förklarar, att han utanordnat medlen till den ifrågavarande rektorn. Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att departementschefen icke utanordnar några medel, utan att han endast meddelar resolutioner till underordnade myndigheter om utanordning af medlen. När han deri säger, att medlen skola utbetalas till vederbörande, så är det dessa myndigheter, som skola bestämma hvilka äro vederbörande. Vidare ber jag få säga att, då man yttrat att Konstitutions-Utskottet skall kunna göra en anmälan utan att göra någon anmärkning, jag icke kan begripa detta. I 107 § Regeringsformen stadgas: »skulle Konstitutions-Utskottet *anmärka*, att Statsrådets ledamöter samfäldt eller en eller flere af dem uti deras rådslag om allmänna mått och steg icke iakttagit rikets sannskyldiga nytta, eller att någon föredragande icke med oveld, nit, skicklighet och drift sitt förtroendeembete utöfvat, ege då Utskottet att sådant *tillkännagifva* för Riksdagen». Om således icke någon anmärkning enligt denna § göres, så kan icke heller någon anmälan hos Riksdagen ske. Till följd häraf, och då frågan gäller huru vida en föredragande genom något sitt förfarande gjort sig skyldig till bristande oveld, nit, skicklighet och drift och *icke* huru vida principfrågan bör lösas på det ena eller andra sättet, så är det klart att hvar och en, som gillar ett sådant förslag till beslut som Herr Danielson åsyftat, skall anse att vederbörande föredragande gjort sig skyldig till någon af de förseelser, som omtalas i 107 § Regeringsformen, utan att i allmänhet få veta hvaruti denna består. Det är på grund af det obestämda i en sådan anmälan, som den alltid kan betraktas såsom en »prickning» eller i allmänhet såsom något obehagligt. Ett f. d. statsråd yttrade också i Första Kammaren, att han tio gånger hellre ville anklagas enligt 106 § Regeringsformen inför riksrett, der han kunde få försvara sig, än att regeringens handlingssätt skall framdragas inför Kamrarnes, der efter en juridisk debatt Kamrarnes skola sätta sig till doms innan någon domstol utredt sjelfva fakta, och dessa föranledt till debatt. På grund af dessa förhållanden instämmer jag i det slut, hvartill Herr Hedin kommit, eller att Konstitutions-Utskottets betänkande måtte läggas till handlingarne.

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.*
(Forts.)

Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.

(Forts.)

Herr Hedin: Representanten för Upsala har sagt att, i fall han hade vändt sig mot min reservation med den anmärkningen, att jag framställt saker, hvilka icke borde anmälas enligt 107 § Regeringsformen, utan, derest de voro grundade, skulle utgöra föremål för åtal enligt 108 § Regeringsformen, då skulle jag hafva rätt att mot honom åberopa hans förfarande år 1874. Men nu har han icke gjort en anmärkning mot min reservation, utan en anmärkning mot Konstitutions-Utskottets majoritets förslag och utlåtande, och vid detta förhållande skulle jag icke ega rätt att åberopa Herr Rydins åsikter 1874, d. v. s. att om anmärkningen framstälts uteslutande mot mig, så skulle jag hafva rätt att försvara mig med att tala om hans åsikter 1874, men då anmärkningen är riktad mot Utskottet, då skulle jag icke vara berättigad att på det sättet försvara mig sjelf och på samma gång öfrige ledamöter af Utskottets majoritet. Hvilken utsökt tankegång!

Vidare behagade den ärade talaren säga, att jag skulle hafva »utfarit» mot honom personligen. Det är icke sant, Herr Talman. Att jag skulle vara retad, borde han ej hafva yttrat, ty om jag icke allt för mycket misstagit mig på hvad han nyss sade, har han dermed visat att, om någon, just han sjelf låtit sig förledas till vrede.

Om den ärade talaren med sitt sista anförande velat säga: »hvarför kan jag icke få justera mina åsikter, så skall jag svara: »jo, gerna för mig, om det ock sker en gång om dagen.» Det förbehåll ber jag likväl att få göra, att den värde talaren icke vidare på det sätt i protokollet justerar sina till Kammarrens protokoll uttalade uppgifter och åsikter, som han vid slutet af föregående riksdag gjort. Ty den »justeringen» kvalificeras i det borgerliga lifvet med vida strängare uttryck. Jag kan ej hjälpa att han tager illa upp, att jag, min rätt likvärdigt, gjort anmärkning mot ett sådant förfarande.

Herr Carl Ifvarsson: Det är väl otvifvelaktigt, att 107 § Regeringsformen har betydelse mindre derutinnan, att Riksdagen på grund af en anmälan enligt denna § kan ingå till Kongl. Maj:t med anhållan att ett eller annat statsråd måtte skiljas från sin befattning, än deruti att Kamrarne komma i tillfälle att diskutera sakfrågan. Hvad deremot beträffar 106 § Regeringsformen, så är denna § helt och hållet föråldrad. Såsom riks-rätten nu är sammansatt, är det alldeles gifvet, att något Konstitutions-Utskott icke gerna vill ställa ett statsråd till åtal inför riks-rätten, derest han icke gått allt för långt. Jag hörde också Herr Rydin nämna, att ett f. d. statsråd yttrat, att han hellre ville åtalas inför riks-rätt än ställas under diskussion i Kamrarne för ett fel enligt 107 § Regeringsformen. När jag hörde detta yttrande, så kunde jag icke underlåta att begära ordet för att fästa uppmärksamheten på saken. Må hända vore det bäst att 106 § Regeringsformen helt och hållet utströkes ur grundlagen, ty såsom riks-rätten är sammansatt kan man svårligen vänta sig att denna anlitas.

Jag rekommenderar emellertid frågan till framtida begrundande.

Herr Rydin: Då den näst siste ärade talaren gjorde ett anfall på mig personligen, så torde det tillätas mig att bemöta detta på det

att en hvar, som läser sista bladet i protokollen för Andra Kammaren vid förra riksdagen, ej må föreställa sig att jag i detta hänseendet begagnat min rätt att justera på annat sätt än lag, författningar och arbetsordning tillstådja. Här har ifrågasatts min rätt att justera, men en sådan rätt är nödvändig, ty det är ibland lätt och ibland svårt för notarien att uppfatta de yttranden som fällas, men hvar och en, som i detta hänseende vill yttra sig, har rätt att justera, och en korrigerung af missbruk deraf ligger uti den rätt, som den har, som vill göra anmärkning mot justeringen; det står honom nemligen öppet att enligt 15 § af arbetsordningen för Riksdagens Andra Kammare begära det justerade yttrandets uppläsande. Det heter nemligen i 4:o): »Yttrande, som ledamot under öfverläggning i ett ärende afgifvit, skall sist andra dagen derefter kl. 10 f. m. finnas för genomläsning tillgängligt i Kammarens kansli och för sådant ändamål der förblifva under nästföljande fyra dagar. Ledamot, som före utgången af nämnda tid justerar sitt yttrande, göra derå anteckning om verkställd justering; *annan ledamot dock obetaget att påkalla särskild justering deraf inför Kammaren vid det i 2 mom. omförmälda tillfälle.*» Äfven i Riksdagsordningen är rätt att justera medgifven.

I stället för att förfara på det sätt som arbetsordningen föreskrifver, får Herr Hedin ut mot mig personligen, såsom kan inhemtas af sista bladet i senaste Riksdags protokoll, der han så godt som beskyller mig för sanningslöshet. Men jag får trösta mig med åberopande af Thorilds sats: »ovett är ingen bevisning».

Herr Hedin: Jag har tillräckligt många vittnen på huru representanten för Upsala vid slutet af sistlidne riksdag förfor med det yttrande, hvarom här är fråga. Han hade mot mig användt origtiga uppgifter, om hvilka jag skulle kunna använda benämningarna: falska citat och förvrängningar. Då jag, citerande hvad jag ordagrant skref upp under det han hade ordet, upptog detta till vederläggning, så torde han väl hafva funnit, att han ej betett sig så alldeles rätt. Men i stället för att göra en ursäkt, begagnade han sig af sin »justeringsrätt» på ett sätt som jag finner inqvalifabelt.

Herr Jöns Rundbäck: Jag anser, att då vi här fått för oss föredraget Konstitutions-Utskottets betänkande angående granskning af statsrådsprotokollen, så skola vi ock behandla detta betänkande och icke befatta oss med hvad två personer kunna hafva att tvista om sins emellan.

De herrar, som anse att regeringen förfarit origtigt i detta nu omhandlade fall, hafva fått sin vilja fram genom den diskussion, som här i ämnet förts. Men de åter, som lika med mig icke anse saken vara så stor och vigtig att anmärkning bort ega rum, de kunna instämma med dem, som yrkat att betänkandet helt enkelt måtte läggas till handlingarna.

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Jag skall icke besvära Kammaren med många ord. Jag ber till en början få förklara att, då en talare uppgifvit, det Kongl. Maj:t skulle hafva beslutit, att det

*Angående
fullbordad
granskning
af de i Stats-
rådet förda
protokoll.
(Forts.)*

Angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll. omtalade lönetillskottet skulle hafva utbetalts till Rektor Leidesdorff sjelf, så är detta ett missförstånd. Konstitutions-Utskottet har mycket riktigt citerat hvad det ifrågavarande Kongl. beslutet innehåller, nemligen att penningarne skulle utbetalas till *vederbörande*. Något annat är deri icke sagdt.

(Forts.)

En talare på stockholmsbänken, som sjelf är ledamot af Konstitutions-Utskottet, har funnit Riksdagens beslut år 1882 och 1883 så dunkla, att man i sjelfva verket icke kunnat tillämpa desamma, utan bort hos Riksdagen begära förklaring öfver dem. En annan talare, också från stockholmsbänken, har funnit dessa beslut så klara och tydliga, att det måst bero på antingen bristande nit eller bristande skicklighet hos chefen för Ecklesiastikdepartementet, då han icke förstätt att tyda dem just på det sätt, som den ärade talaren ansett dem böra uppfattas. Jag torde få hänvisa de båda talarne att med hvarandra kollationera sina åsigter. Sjelf har jag så mycket mindre anledning att med dem inlåta mig, som pluraliteten inom Konstitutions-Utskottet fattat besluten i hufvudsak på samma sätt som jag, eller så att lönetilläggen till lärarne vid de allmänna läroverken äro att betrakta såsom tjänstgöringspenningar. Den ärade talare, som ansåg denna uppfattning oriktig, borde följaktligen hafva gjort anmärkning mot de cirkulär och beslut, hvarigenom Kongl. Maj:t förklarar sig anse dessa lönetillägg vara att betrakta såsom tjänstgöringspenningar, icke emot det beslut som blott utgör en tillämpning af den en gång fastslagna grundsatsen. Densamme ärade talaren har sagt att, om också tjänstgöringspenningar i en mängd lönerogleringar hafva den betydelse, att de skola utbetalas till vikarien vid ordinariens tjänstledighet, så finnes likväl icke någon definition på tjänstgöringspenningar, som berättigar att tillämpa samma regler äfven då intet är sagdt om ordets betydelse. Jag tror dock icke att man i offentliga uttalanden och beslut brukar gifva definitioner, utan att man der brukar låta orden hafva den betydelse, de i allmänhet pläga hafva, och då jag icke känner till något riksdagsbeslut, der tjänstgöringspenningar uppfattats betyda något annat än Riksdagen många gånger dermed menat, må det ursäktas mig, om jag tolkat begreppet tjänstgöringspenningar betyda detsamma, som det betyder i alla af mig kända lönerogleringar. Den ärade talaren sjelf erkände, om jag ej missförstod honom, att, om lönetilläggen äro att anse såsom tjänstgöringspenningar i den mening detta ord brukar förstås, denna uppfattning just leder till det beslut Kongl. Maj:t fattat i det anmärkta ärendet, något som ock den ärade talaren på malmöbänken nyss medgaf. Han fann beslutet »stricte formelt riktigt», ehuru han för sin del skulle tvekt att ett annat beslut varit billigare. Den af honom förordade billighetsgrundsats skulle jag gerna vid tillämpningen af Riksdagens beslut hafva velat följa. Den skulle nemligen ledt till fördel för en mängd elementarlärare, men då derigenom skulle uppstått betydligt tillökade kostnader för staten och då den icke skulle varit i sträng öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, har jag ansett mig handla rättare genom att hålla mig till den »stricte formelt rigtiga» tolkningen. Hade jag i stället följt den så kallade billiga, skulle alla elementarlärare, hvilka på grund af sjuk-

dom erhållit tjänstledighet, derigenom hafva kommit i åtnjutande af en bestämd fördel, men statsverket skulle derpå hafva gjort en förlust genom ökade utgifter.

Jag har emellertid begärt ordet egentligen af ett annat skäl än för att utfala detta. Jag måste nemligen säga Kammaren, att oakadt allt hvad jag nu hört, är det mig omöjligt att, då jag i likhet med Konstitutions-Utskottets majoritet anser de ifrågavarande lönetilläggen vara tjänstgöringspenningar, gifva de Riksdagens beslut, som hittills blifvit fattade angående lönetilläggen, någon annan tolkning än jag hittills gjort.

Angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

Öfverläggningen var slutad. Sedan Herr Talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, beslöt Kammaren lägga memorialet till handlingarne.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtande och Memorial

N:o 11 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel;

N:o 21, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel; och

N:o 22, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut, rörande åtskilliga till regleringen af utgifterna under riksstaten sjetta hufvudtitel hörande frågor; samt

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, angående vissa delar af tullbevillningen.

Dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 8.

Upplästes ett till Kammaren inkommet, så lydande sjukbetyg:

Att Riksdagsmannen för Kalix domsaga Herr Major Johan Ruthberg, som lider af organiskt hjertfel och sedan någon tid äfven af lungkatarrh, icke utan fara för sitt lif för närvarande kan afresa till Stockholm för att bevista Riksdagen, intygat

Nederkalix den 5 Mars 1885.

Ferdinand Hjertstedt,
t. f. Provincialläkare i
Nederkalix distrikt.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>J. E. Ericsson</i>	under 14 dagar fr. o. m. den 26 Februari,		
»	<i>K. E. Holmgren</i>	» 14 »	» 26 »	
»	<i>J. Eliasson</i>	» 14 »	» 26 »	
»	<i>C. E. Thormænius</i>	» 14 »	» 28 »	
»	<i>Ivar Månsson</i>	» 14 »	» 26 »	
och »	<i>Per Larsson i Fole</i>	» 14 »	» 26 »	

§ 10.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.